

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Den hypermangfoldige by

Potentialer og udfordringer

Nielsen, Rikke Skovgaard; Blach, Vigdis E. Magnusdatter; Beckman, Anne Winther

Publication date:
2017

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Nielsen, R. S., Blach, V. E. M., & Beckman, A. W. (2017). *Den hypermangfoldige by: Potentialer og udfordringer*. (1. udgave udg.) SBI Forlag. SBI Nr. 2017:1

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DEN HYPERMANGFOLDIGE BY

POTENTIALER OG UDFORDRINGER

STATENS BYGGEFORSKNINGSINSTITUT
AALBORG UNIVERSITET KØBENHAVN

Hypermangfoldighed

En bred definition af mangfoldighed, som dækker over den stigende grad af diversitet i befolkningen, både i form af traditionelle mangfoldigheder såsom socioøkonomiske, sociale og etniske forhold såvel som livsstil, holdninger og aktiviteter samt interaktionen mellem de forskellige former for mangfoldighed.

Kilde: Tasan-Kok et al., 2013.

Den hypermangfoldige by

Potentialer og udfordringer

Rikke Skovgaard Nielsen

Vigdis Blach

Anne Winther Beckman

Titel	Den hypermangfoldige by
Undertitel	Potentialer og udfordringer
Serietitel	SBi 2017:01
Udgave	1. udgave
Udgivelsesår	2017
Forfattere	Rikke Skovgaard Nielsen, Vigdis Blach, Anne Winther Beckman
Redaktion	Maja Skovgaard
Sprog	Dansk
Sidetæl	123
Litteratur- henvisninger	Side 123
Emneord	Mangfoldighed, hypermangfoldighed, by, bolig, social sammenhængskraft, social mobilitet, økonomisk vækst, byudvikling
ISBN	978-87-563-1825-9
Layout	Hanne Brix
Tegninger	Michael Ulf Bech
Foto	Hvor ingen anden fotograf er angivet, Sirid Bonderup
Omslagsfoto	Polfoto / Miriam Dalsgaard
Tryk	Specialtrykkeriet Viborg A/S
Udgiver	Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet A.C. Meyers Vænge 15, 2450 København SV E-post sbi@sbi.aau.dk www.sbi.dk

Der gøres opmærksom på, at denne publikation er omfattet af ophavsretsloven

This project has received funding from the European Union's Seventh Frame-work Programme for research, technological development and demonstration under grant agreement no. 319970.

Indhold

Indledning	9
Forskningsprojektet DIVERCITIES.....	13
København – en mangfoldig by.....	29
Bispebjerg – en mangfoldig bydel	35
Kommunens perspektiv på mangfoldighed	43
Projektaktørernes perspektiv på mangfoldighed	55
Beboernes perspektiv på mangfoldighed	67
Iværksætternes perspektiv på mangfoldighed.....	81
Ni anbefalinger til arbejdet med mangfoldighed	93
Københavns tilgang til mangfoldighed i et internationalt perspektiv.....	113
Litteratur	123

23

THINGS!
The Best of
AGRIE

Ni anbefalinger til arbejdet med mangfoldighed

- #1 Hav hypermangfoldighed som omdrejningspunkt
- #2 Italesæt potentialer og udfordringer ved hypermangfoldighed
- #3 Frem åbenhed og tolerance gennem lokal inddragelse og dialog
- #4 Skab lokale arenaer for kontakt mellem mennesker
- #5 Understøt folkeskolens betydning for mangfoldige relationer
- #6 Styrk iværksætterne for at styrke området
- #7 Brug lokale aktører som brobyggere
- #8 Tag hånd om konsekvenserne af gentrificering
- #9 Skab fælles retning igennem helhedsorienteret samarbejde

Læs mere om hver anbefaling i kapitlet *Ni anbefalinger til arbejdet med mangfoldighed* side 95-113.

Brofogedvej

Forord

Denne bog er skrevet på baggrund af det fireårige forskningsprojekt DIVERCITIES. Bogen belyser mangfoldighedens stigende omfang og kompleksitet, der betyder, at vi i dag kan tale om den hypermangfoldige by. Fokus er på de udfordringer og potentialer, som hypermangfoldigheden kan føre med sig, og hvordan udfordringerne kan løses og potentialerne realiseres.

DIVERCITIES er et europæiske forskningsprojekt med 14 partnere ledet af Utrecht Universitet i Holland. Det er finansieret af Europakommisjonen under det syvende rammeprogram for forskning og udvikling. I alle 14 byer er der foretaget parallelle studier baseret på samme metodiske tilgang og med et fælles fokus på hypermangfoldighedens betydning for social sammenhængskraft, social mobilitet og økonomisk vækst.

Det danske projekt fokuserer på København med Bispebjerg som caseområde. Denne bog er fremkommet på baggrund af et omfattende empirisk arbejde og en række forskningsrapporter. Derfor vil forfatterne takke alle vores interviewpersoner for deres bidrag til empirien bag denne rapport. Derudover skal Betina Seitzberg Chheiber, Trine Skafte Clausen og Claire Teresa Poulsen have en stor tak for deres bidrag til forskningen bag denne bog samt Line Jensen Buch, Jakob Hjuler Tamsmark, Claes Nilas og Mette Mechlenborg for deres uundværlige kommentarer til selve bogen. Endeligt ønsker forfatterne at takke den danske følgegruppe for DIVERCITIES samt det internationale DIVERCITIES-team for det fireårige samarbejde og de værdifulde kommentarer undervejs i projektet til det danske studie.

Til minde om professor Ronald van Kempen

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet København
Forskningsafdelingen for By, Bolig og Ejendom
Januar 2017

Hans Thor Andersen
Forskningschef

LOV' SIR

EASER
MOR
WASZ

Indledning

Formålet med denne bog er at give et indblik i den nyeste internationale forskning om hypermangfoldighed for derigennem at skabe grundlag for at realisere mangfoldighedens potentialer. Bogen bidrager med viden og anbefalinger, der kan styrke arbejdet med mangfoldighed i kommuner, boligorganisationer, private virksomheder og frivillige foreninger. Bogen giver nye perspektiver på den komplekse mangfoldighed, som allerede findes i de store europæiske byer, og som med tiden vil sive ned i alle former for bysamfund. Mangfoldighed er blevet et vilkår for vores måde at leve sammen på.

Byen har altid været mangfoldig. Byen er samlingspunkt for forskellige befolkningsgrupper, aktiviteter, boformer og funktioner. Imidlertid er mangfoldigheden over årene blevet langt mere massiv og kompliceret at forstå. Globaliseringen har fået os til at rykke tættere sammen, men også produkter, fortællinger og livsstile samles i vores byer og øger forskellene mellem os. Indvandring, social differentiering og livsstilsforskelle er grundlæggende for byens mangfoldighed.

Tidligere har fokus især været på to aspekter af byens mangfoldighed: etnicitet og socioøkonomiske forhold. Dette fokus er fortsat udbredt. Men menneskers liv formes af langt flere faktorer. Interesser, alder, køn, seksualitet, ændringer i livscyklus og familieformer har også afgørende betydning for blot at nævne nogle af de mest centrale faktorer. Samtidig interagerer de forskellige former for mangfoldighed: de virker sammen og påvirker hinanden. Byen er blevet hypermangfoldig!

Begrebet hypermangfoldighed indfanger byens omfattende diversitet og kompleksitet. Dette kan udgøre en udfordring for de aktører, der skal håndtere byens mangfoldighed, såsom kommuner, mangfoldighedsprojekter, boligsociale aktører og almene boligorganisationer. Hypermangfoldighed indebærer både udfordringer, der skal løses, og potentialer, der skal realiseres – og et behov for at forstå begge dele.

Styrken ved byens diversitet er den kreativitet og innovation, der kan opstå, når mennesker mødes og kombinerer forskellige idéer og normer.

Hypermangfoldighed indebærer både udfordringer, der skal løses, og potentialer, der skal realiseres – og et behov for at forstå begge dele.

Jo større forskelle mellem mennesker, des vigtigere er arbejdet med mangfoldighed.

Det kan øge byens konkurrenceevne og indbyggernes velfærd. Dette potentiale er interessant i en verden, hvor byernes interne konkurrence hele tiden øges. Styrkerne ved mangfoldighed kan også være solidaritet, mindre frygt for det fremmede og dermed en udvidet medmenneskelighed, hvis det lykkes at skabe relationer og forståelse på tværs af forskelligheder.

Specialisering af arbejdsmarkedet, flygtningestrømme samt stigende marginalisering betyder, at der bliver større skel mellem befolkningen i byerne. Forskellighed rummer også konflikt, og håndteres dette ikke, er der en risiko for mindsket forståelse og dermed mindsket tolerance mellem mennesker.

Jo større forskelle mellem mennesker, des vigtigere er arbejdet med mangfoldighed. Denne bog giver et indblik i byens hypermangfoldighed og de udfordringer og potentialer, der ligger heri. Bogen fokuserer på de potentialer, der kan styrke byens sociale sammenhængskraft, sociale mobilitet og økonomiske vækst. Bogen er baseret på et omfattende empirisk datagrundlag med fokus på bydelen Bispebjerg i København, som er et af de mest mangfoldige områder i Danmark.

Bogens indhold

Først præsenteres den teoretiske og metodiske ramme for projektet DIVERCITIES, som danner grundlag for denne bog. Her uddybes begrebet hypermangfoldighed og dets relevans for nutidens byer. Dernæst beskrives hhv. mangfoldigheden i København og Bispebjerg, hvormed scenen sættes for resultaterne fra det empiriske casestudie. Hovedparten af bogen fokuserer på fire perspektiver på hypermangfoldighed, som kan læses hver for sig.

Kommunens perspektiv præsenterer Københavns Kommunes tilgang til mangfoldighed. Kommunen har en progressiv, positiv tilgang til mangfoldighed og er langt fremme på området i forhold til andre danske kommuner. Omsætningen af idealerne til realiteter udgør en udfordring, som må adresseres for at realisere mangfoldighedens potentiale.

Projektaktørernes perspektiv fokuserer på arbejdet med mangfoldighed i projekter og initiativer i Bispebjerg. Projekterne er afgørende for mangfoldighedsarbejdet, da de trækker på lokale ildsjæle og kan benytte en mere fleksibel, bottom-up tilgang, der muliggør tilpasning til lokalområdets udfordringer. Det forudsætter dog, at der gives rum for denne fleksibilitet, og at ildsjælenes arbejde anerkendes og understøttes.

Beboernes perspektiv beskriver, hvordan beboere i Bispebjerg oplever

det at bo i et mangfoldigt område. Den overordnede opfattelse af mangfoldighed er for langt størstedelen positiv. Dog transformeres de positive holdninger kun i begrænset omfang til sociale relationer. Undtagelsen er dem, der er vokset op med hypermangfoldighed, som i høj grad har relationer på tværs af mangfoldighed. Dermed får folkeskolen og lokale institutioner en afgørende betydning for realiseringen af mangfoldighedens potentialer.

Iværksætternes perspektiv beskriver betydningen af mangfoldighed for iværksættere i Bispebjerg. Kun for få har mangfoldigheden været årsagen til virksomhedens placering i området. Men områdets diversitet kan udgøre et potentiale for den enkelte virksomhed, hvis iværksætteren ser muligheden i de forskelligartede netværk og kundegrupper, som findes i bydelen.

Resultaterne fra de fire perspektiver danner grundlaget for ni anbefalinger for tilgangen til hypermangfoldighed. Anbefalingerne fremhæver centrale pointer såsom vigtigheden af at forstå byers hypermangfoldighed samt at anerkende både de potentialer og udfordringer, som hypermangfoldigheden fører med sig. Samtidig påpeges en række måder, hvorpå man kan realisere potentialerne ved hypermangfoldighed, fx ved at skabe lokale mødesteder.

Bogen afsluttes med en international perspektivering af den københavnske tilgang til mangfoldighed. Endnu engang bliver det tydeligt, at København på mange måder har en progressiv tilgang til mangfoldighed.

Forskningsprojektet DIVERCITIES

Formålet med projektet DIVERCITIES er at sætte fokus på de positive konsekvenser ved mangfoldighed. Europæiske storbyer bliver mere og mere forskelligartede. Samtidig kommer mangfoldigheden i stigende grad på den politiske dagsorden, ikke mindst på grund af tiltagende flygtningestrømme. Afsætningspunktet for DIVERCITIES er at udfolde mangfoldighedsbegrebet for at sætte fokus på, at byernes befolkning i dag er hypermangfoldig. Projektet har igennem omfattende empirisk arbejde i 14 storbyer undersøgt, hvordan og under hvilke omstændigheder hypermangfoldigheden kan blive et aktiv for byen.

DIVERCITIES er et fireårigt forskningsprojekt finansieret af Europakommissionens 7. rammeprogram. Projektet har en stor geografisk spændvidde, idet det dækker 13 europæiske storbyer og Toronto. Projektet analyserer betydningen af mangfoldighed i bydele, hvor mangfoldigheden er særligt høj, både i forhold til beboere, iværksættere, projekter og aktiviteter. I Danmark har fokus været på København med bydelen Bispebjerg som caseområde. Studiet er foretaget af DIVERCITIES' danske partner, Statens Byggeforskningsinstitut ved Aalborg Universitet København. Projektet koordineres af Utrecht Universitet.

Social sammenhængskraft, social mobilitet og økonomisk vækst

Projektets hovedformål er at undersøge, hvordan og under hvilke omstændigheder man kan drage nytte af den mangfoldighed, der i stigende grad karakteriserer europæiske byer. Udgangspunktet er hypotesen om, at mangfoldighed er og i høj grad kan blive en styrke for byen. Fokus er på at undersøge, hvordan mangfoldighed kan påvirke byens sociale sammenhængskraft, sociale mobilitet og økonomiske vækst i en positiv retning, og hvordan politiske tiltag kan understøtte den udvikling. Projektet er baseret på et bredt empirisk grundlag med fokus på fire

Udgangspunktet er hypotesen om, at mangfoldighed er og i høj grad kan blive en styrke for byen.

På kortet er markeret de 14 byer, som DIVER-CITIES' casestudier foretages i. Mangfoldighed har meget forskellige udtryk i byerne. Fx har tidligere kolonimagter en høj grad af etnisk mangfoldighed, mens det i de østeuropæiske lande er socioøkonomisk mangfoldighed, der er mest fremtrædende.

centrale perspektiver: kommunens, projektaktørers, beboeres og iværksætteres. På baggrund af den københavnske case har disse fire perspektiver resulteret i en række anbefalinger til, hvordan mangfoldighed kan blive et aktiv for en by.

Hvad er mangfoldighed, og hvorfor er den vigtig at forske i?

Mangfoldighed er et grundlæggende vilkår i nutidens storbyer, både i form af befolkningsgrupper, aktiviteter, boformer og funktioner, såsom biblioteker, hospitaler og skoler. Storbyer har til alle tider tiltrukket en sådan forskellighed. Forståelsen af mangfoldighed er i mange henseender centreret om etniske og socioøkonomiske forskelle mellem mennesker. Dette udgør dog en problematisk reduktion af omfanget af forskellighed i nutidens storbyer. Diversiteten af byen er så omfattende, at der er brug for et bredere og mere rummeligt mangfoldighedsbegreb.

DIVERCITIES tager derfor udgangspunkt i begrebet *hypermangfoldighed*. Formålet med dette begreb er at understrege, at mangfoldigheden i nutidens samfund, især i byerne, omfatter flere faktorer end blot de traditionelle om social, etnisk og socioøkonomisk mangfoldighed. Forskning viser, at mangfoldighed også handler om fx forskelle i livsstil, holdninger og aktiviteter. Samtidig sker der en interaktion mellem de forskellige former for mangfoldighed. Begrebet hypermangfoldighed forholder sig til en række former for mangfoldighed og fremhæver den komplekse interaktion mellem de forskellige forhold.

Forskning viser, at hvis vi vil forstå det enkelte individs situation eller forskellige gruppers situationer, må vi have øje for kompleksiteten i de forskellige forhold, der påvirker deres situation. Samtidig må vi have øje for den interaktion, der sker imellem de forskellige former for mangfoldighed. Et individs identitet er ikke længere defineret ud fra én faktor såsom etnicitet (Nathan, 2011), og som konsekvens heraf kan grupper, fx etniske grupper, ikke længere forstås ud fra én faktor, men må opfattes som en hypermangfoldig gruppe. DIVERCITIES udforsker hypermangfoldighedens karakter med fokus på at identificere de positive konsekvenser, hypermangfoldighed kan have for mennesker, byer og samfund. Dette har resulteret i konkrete, forskningsbaserede anbefalinger til, hvordan man kan arbejde med mangfoldigheden, så positive konsekvenser fremmes, og negative konsekvenser mindskes.

Forskning viser, at hvis vi vil forstå det enkelte individs situation eller forskellige gruppers situationer, må vi have øje for kompleksiteten i de forskellige forhold, der påvirker deres situation.

Målsætninger for DIVERCITIES

- At forstå de potentielle positive og negative konsekvenser ved mangfoldighed for individet, byen og samfundet.
- At dokumentere det positive bidrag mangfoldighed kan have i forhold til social sammenhængskraft, social mobilitet og økonomisk vækst.
- At analysere og fortolke relevante politikkers indhold og formål i forhold til at fremme gavnlige aspekter ved mangfoldighed i byen.
- At forbedre videngrundlaget for beslutningstagere ved at omsætte resultaterne fra DIVERCITIES til innovative tilgange og initiativer for mangfoldighed.

Centrale definitioner

Mangfoldighed: Forskelle mellem mennesker på baggrund af socioøkonomi, sociodemografi og etnicitet.

Socioøkonomisk mangfoldighed: Forskelle baseret på fx erhverv, indkomst og uddannelse.

Social (eller sociodemografisk) mangfoldighed: Forskelle i fx alder, køn og husstandssammensætning.

Etnisk mangfoldighed: Etniske forskelle mellem majoritet og minoritet men også mellem minoritetsgrupper.

Kulturel mangfoldighed: Forskelle mellem grupper med forskellige normer og værdier.

Hypermangfoldighed: En bred definition af mangfoldighed, som dækker over den stigende grad af diversitet i befolkningen, både i form af traditionelle mangfoldigheder såsom socioøkonomiske, sociale og etniske forhold såvel som livsstil, holdninger og aktiviteter samt interaktionen mellem de forskellige former for mangfoldighed.

Social sammenhængskraft: Gensidig tillid, gensidig støtte og sociale bånd mellem beboere og grupper i en given social kontekst. Også beskrevet som limen, der holder et samfund sammen. Kan eksistere på forskellige skalaer: i samfundet som helhed, i en by eller i et boligområde.

Social mobilitet: Personer og gruppers muligheder for at bevæge sig opad i samfundet, fx i forhold til beskæftigelse eller indkomst, indenfor eller mellem generationer.

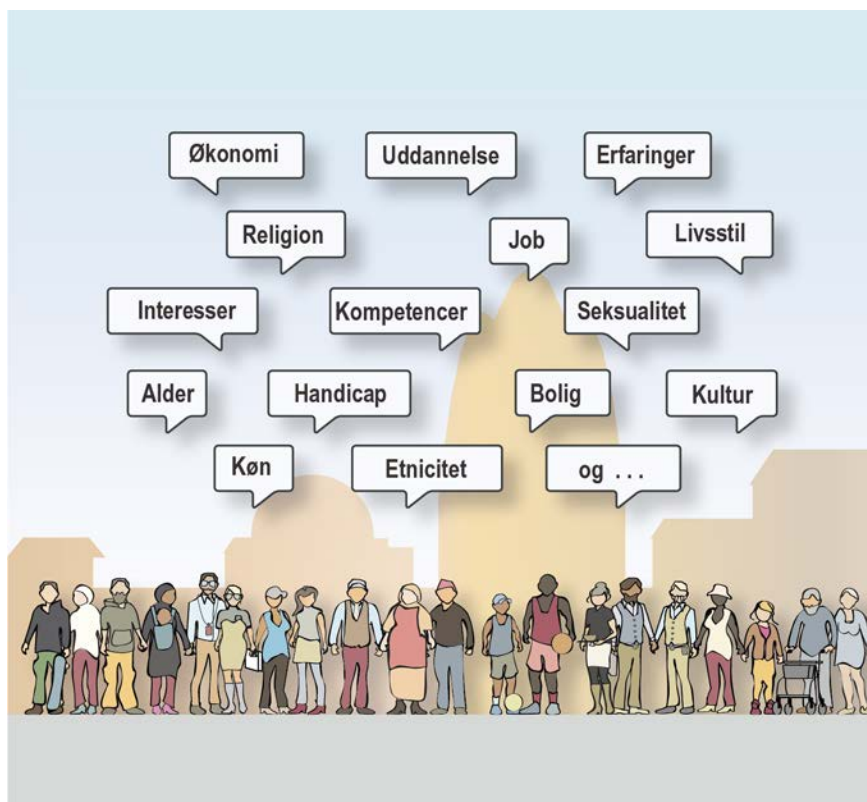
Kilde: Tasan-Kok, et al., 2013

Denne bog fokuserer på mangfoldighed i en bred forstand, dvs. mangfoldighed som mere end blot socioøkonomiske og etniske forskelle. Når bogen refererer til mangfoldighed, er det således på det teoretiske plan denne brede definition af hypermangfoldighed, der refereres til.

Kan et samfund blive *for* mangfoldigt?

Spørgsmålet om, hvorvidt en by eller et samfund kan blive *for* mangfoldigt, er på den politiske dagsorden i mange europæiske lande, ikke mindst grundet øget indvandring og stigende frygt for terrorisme, der kædes sammen med kulturel eller religiøs mangfoldighed. Ikke desto mindre er mangfoldigheden et grundvilkår, da den netop omhandler meget mere end den etniske mangfoldighed, som den ofte reduceres til i den offentlige debat. Samtidig er etnisk mangfoldighed også et grundvilkår i nutidens byer grundet årtiers indvandring og globalisering. Omend den nuværende indvandring muligvis kan begrænses, ændrer det ikke på den allerede eksisterende mangfoldighed. Derfor må mangfoldighed forstås som et vilkår, der skal arbejdes med, snarere end en udfordring, der skal overkommes. Derfor er det afgørende at forstå, under hvilke vilkår mangfoldighedens positive konsekvenser fremmes, og dens negative konsekvenser mindskes.

Derfor må mangfoldighed forstås som et vilkår, der skal arbejdes med, snarere end en udfordring, der skal overkommes.

Traditionelt har man opfattet mangfoldighed som social, etnisk og socioøkonomisk mangfoldighed. I dag taler man om *hypermangfoldighed*, som dækker over en bredere opfattelse af, at mangfoldighed også handler om forskelle i fx livsstile, holdninger og aktiviteter.

Hvad ved vi om konsekvenserne af mangfoldighed?

Konsekvenserne af mangfoldighed er omdiskuterede og fortsat underbelyst. Ofte er fokus på potentielle negative konsekvenser. Blandt disse regnes risikoen for racisme, diskrimination og kulturelle konflikter, som kan opstå, når grupper af forskelligt etnisk, socialt og kulturelt ophav og med forskellige kulturelle og etniske praksisser lever sammen. I den nationale offentlige debat i Danmark er der ofte fokus på disse potentielle negative konsekvenser. De negative konsekvenser beskrives jævnligt som uundgåelige. I den københavnske debat derimod er fokus i højere grad på de potentielle positive konsekvenser. Som det vil fremgå senere opfattes mangfoldighed af Københavns Kommune i høj grad som en styrke for byen.

Også segregation og marginalisering kan blive relevante problemstillinger som konsekvens af en stadigt mere mangfoldig by. Segregation opstår, når forskellige grupper geografisk set er skævt fordelt på boligmarkedet, så afgrænsede boligområder er domineret af beboere med samme karakteristika. Det kan være både etnisk segregation og socioøkonomisk segregation, som kan føre til, at der fx opstår særligt udsatte områder og rigmandsområder. Undersøgelser viser, at hvis

Byers stigende forskellighed er et grundvilkår. De er blevet hypermangfoldige. Derfor er det vigtigt at opnå viden om, hvordan man understøtter de positive potentialer ved mangfoldigheden samt mindsker de potentielle negative udfordringer. Billedet er fra et kryds på Vibevej. Mellem de københavnske boligkaréer ses Imam Ali moskéens to minareter.

denne segregation fører til social sammenhængskraft inden for området, når beboerne ligner hinanden og dermed deler normer og værdier, kan den risikere at medføre en tilsvarende intolerance overfor andre udenfor området (Tasan-Kok et al., 2013). Dermed kan den udfordre den bredere sociale sammenhængskraft, dvs. den gensidige tillid, den gensidige støtte og de sociale bånd mellem mennesker, som udgør den lim, der holder samfundet sammen. Samtidig kan segregation medføre en marginalisering af de ressourcetsvage beboere, når de koncentrerer i specifikke boligområder.

Dele af forskningen i mangfoldighed peger på, at stor forskellighed inden for en befolkning kan udgøre en forhindring for den sociale sammenhængskraft, fordi kulturel ensartethed er en forudsætning for denne sammenhængskraft (Putnam, 2007). Andre dele af forskningen i mangfoldighed viser, at selvom balancen mellem mangfoldighed og den solidaritet, som social sammenhængskraft afhænger af, kan være svær at opnå, er det ikke en umulighed (Amin, 2002). Derfor er mangfoldighed ikke per definition en trussel mod sammenhængskraften. Det afgørende bliver, hvordan man arbejder med mangfoldigheden.

Betydningen af mangfoldighed for den sociale mobilitet er især belyst igennem studier af 'nabolagseffekter'. Baggrunden for sådanne studier er at undersøge, om boligområdets karakteristika, især i relation til etnisk og socioøkonomisk mangfoldighed, har en effekt på det enkelte individs muligheder i livet. Resultaterne af disse studier er blandede, og der mangler viden om, hvilke processer der fører til positive såvel som negative nabolagseffekter (Tasan-Kok et al., 2013). Et afgørende element er, om der opstår sociale relationer på tværs af etniske og socioøkonomiske forskelle, og om disse relationer kan forbedre det enkelte individs muligheder, fx i forhold til arbejde og uddannelse.

Når det kommer til økonomisk vækst er konsekvenserne mindre omdiskuterede. Generelt er der en bred enighed om, at mangfoldighed er et aktiv for en by. Den mangfoldige by muliggør øget kreativitet og flere forskellige tilgange til en opgaveløsning, den tilbyder en variation i udbuddet af arbejdskraft og virksomheder, og den kan tiltrække kvalificeret arbejdskraft fra hele verden. Denne forståelse af relationen mellem mangfoldighed og økonomisk vækst fokuserer dog på byen frem for på individerne eller grupperne, der er bosat i mangfoldige områder. For disse findes der langt mindre viden om, hvorvidt mangfoldigheden er en fordel for deres økonomiske situation, og under hvilke vilkår den kan blive det.

Derfor er mangfoldighed ikke per definition en trussel mod sammenhængskraften. Det afgørende bliver, hvordan man arbejder med mangfoldigheden.

I byens forskellige nabolag danner forskellige kontekster rammen om mødet mellem bydelenes beboere, blandt andet i de lokale institutioner og pladser med mulighed for ophold. Her et torv med butikker og udeservering ved Frederiksborgvej, hvor mennesker fra de omkringliggende nabolag kan mødes.

Hvordan undersøger man mangfoldighed?

Der findes ikke et generelt mål for, hvornår en by eller en bydel er mangfoldig eller hypermangfoldig. Formålet med DIVERCITIES er heller ikke at måle graden af mangfoldighed. Derimod er det formålet at belyse betydningen af mangfoldighed, som den forstås og defineres af de adspurgte aktører, hvad end det gælder professionelle aktører, såsom repræsentanter for Københavns Kommune og udvalgte mangfoldighedsprojekter, eller beboere og iværksættere i mangfoldige områder.

I de 14 europæiske byer, der medvirker i DIVERCITIES, er der foretaget sideløbende forskning med udgangspunkt i samme interviewguides, principper og kriterier. Formålet har været at frembringe sammenlignelige resultater på tværs af områderne, byerne og landene for at kunne diskutere forskelle og ligheder i tilgangen til mangfoldighed. Det empiriske arbejde har været opdelt i to overordnede kategorier: De professionelle erfaringer og hverdagslivserfaringerne med mangfoldighed.

Bispebjerg som caseområde

Den københavnske bydel Bispebjerg er valgt som fokus for den danske del af undersøgelsen. Valget af Bispebjerg er baseret på retningslinjer

fra DIVERCITIES. Disse retningslinjer har som formål at sikre, at områderne er så relevante for et studie af mangfoldighed som muligt. Samtidig betyder retningslinjerne, at alle de internationale partnere arbejder med caseområder med ensartede karakteristika, hvilket muliggør sammenligning imellem de forskellige cases.

Ifølge de fem opstillede parametre skal området være:

- relativt stort
- belastet i forhold til fx indkomst, beskæftigelse, arbejdsløshed, uddannelsesniveau.
- mangfoldigt i form af fx etnicitet, befolkningens sammensætning, kulturel identitet.
- dynamisk i form af fx boligmobilitet, kommercielle og ikke-kommercielle aktiviteter.
- mangfoldigt i form af fx forskellige politiske initiativer.

Bispebjerg opfylder alle disse krav, omend området i en international sammenhæng er forholdsvis lille med sine ca. 55.000 beboere. Til sammenligning har caseområdet i London, Haringey, godt 250.000 beboere. Samtidig er Bispebjerg et område, som ikke allerede har gennemgået en forvandling fra ressourcetsvag til ressourcestærkt område, ligesom man har set på fx Vesterbro i København. En sådan proces kan dog være undervejs i Bispebjerg. Derfor er det interessant at belyse mangfoldigheden netop nu, hvor den måske er på sit højeste. Endelig er Bispebjerg interessant, fordi den omfatter en diversitet i boligtyper og kvarterer. I modsætning til andre bydele har Bispebjerg i mindre grad en fælles identitet som fx Nørrebro. Beboerne i Bispebjerg beskriver sig oftest som kommende fra Nordvest, Utterslev, Emdrup eller Bispebjerg Bakke.

Derfor er Bispebjerg interessant for et studie af mangfoldighed:

- Mangfoldig på en række parametre
- En bydel med lokale forskelle
- En dynamisk bydel
- En række initiativer
- Et mangfoldigt forretningsliv

I modsætning til andre københavnske bydele har Bispebjerg i mindre grad en fælles identitet som fx Nørrebro. Beboerne i Bispebjerg beskriver sig oftest som kommende fra Nordvest, Utterslev, Emdrup eller Bispebjerg Bakke. På billedet ses sidstnævnte, som er et område karakteriseret ved de mange bygninger i gule mursten.

Mangfoldighed set fra forskellige perspektiver

De professionelle erfaringer er blevet belyst gennem interviews med personer, der i kraft af deres embede arbejder med mangfoldighed: kommunale aktører, ikke-kommunale aktører samt nøglepersoner i projekter, der arbejder med mangfoldighed. Hverdagslivserfaringerne er belyst gennem interviews med beboere og iværksættere, som hhv. lever eller driver en virksomhed i et mangfoldigt område. Dermed belyser projektet både de professionelle perspektiv, der danner den overordnede ramme for arbejdet med mangfoldighed i København, og de oplevede hverdagserfaringer med at bo med mangfoldighed.

Kommunens perspektiv

Københavns Kommune er som Danmarks største og mest diverse kommune en central aktør inden for mangfoldighed. Samtidig udgør Københavns Kommunes politikker og initiativer den kommunale kontekst for arbejdet med mangfoldighed i Bispebjerg. Endelig kan kommunens tilgang til mangfoldighed have en betydning for beboeres og iværksætteres opfattelse af og erfaringer med mangfoldighed. Derfor er det afgørende at forstå Københavns Kommunes perspektiv på mangfoldighed.

Kommunens perspektiv er afdækket gennem en analyse af den kommunale mangfoldighedsdiskurs, dvs. den måde kommunen italesætter og forholder sig til mangfoldighed på. Dette er undersøgt gennem analyser af de mest centrale kommunale politikker, som forholder sig til mangfol-

I løbet af projektets fireårige periode er der alene i Danmark lavet interviews med 126 personer, heraf 121 interviews med enkeltpersoner og et fokusgruppeinterview med fem deltagere.

dighed, samt gennem interviews med ni centralt placerede kommunalt ansatte i forhold til mangfoldighed. Fokus var på kommunens overordnede politiske visioner for mangfoldighedsområdet, den politiske tilgang til mangfoldighed samt det konkrete arbejde med mangfoldighed i kommunen. Kommunens politikker er vigtige indikatorer for, hvordan kommunen arbejder med mangfoldighed. Politikkerne giver et overblik over, hvilke ressourcer der afsættes, og hvilke områder der fokuseres på, hvilket også tydeliggør områder, der ikke er fokus på.

For at få et mere nuanceret perspektiv på Københavns Kommunes tilgang til mangfoldighed er der foretaget interviews med otte ikke-kommunale aktører, som er ansat i NGO'er eller private virksomheder og arbejder aktivt med mangfoldighedsområdet i Københavns Kommune. Udvælgelsen af de ikke-kommunale aktører er foretaget på baggrund af organisationens eller virksomhedens profil. Her blev der lagt vægt på, at de enten har til formål at arbejde med mangfoldighed, styrke minoritetsgrupper, eller at de havde en ambitiøs tilgang til mangfoldighed blandt deres medarbejdere.

Projektaktørernes perspektiv

Sideløbende med Københavns Kommunes indsats på mangfoldighedsområdet findes der en række lokale projekter, herunder foreninger, arrangementer og initiativer, som arbejder med mangfoldighed. Sådanne projekter arbejder med mangfoldighed på forskellig vis, men med det fælles mål, eksplicit eller implicit, at tackle mangfoldighed på en måde, så potentielle negative konsekvenser undgås. Projekterne er typisk mere fleksible i deres struktur og tilgang end kommunen og arbejder i højere grad ud fra en tilpasning til lokale forhold. Derfor er der central viden at hente hos denne gruppe af aktører i forhold til mangfoldighedens positive og negative konsekvenser. Samtidig er det afgørende at få en forståelse af, hvilke faktorer der fremmer eller hæmmer projekternes succes, samt de barrierer og muligheder projekterne møder.

Ti forskellige projekter blev udvalgt. Projekterne skulle have et formål, som relaterede sig til mangfoldighed, og de skulle være eller have været aktive i Bispebjerg. Fokus i udvælgelsen var at opnå projekter med forskelligartede hovedformål og at opnå en fordeling mellem projekter, der havde til formål at styrke social sammenhængskraft, social mobilitet og økonomisk vækst. Fra hvert projekt blev en eller to nøglepersoner interviewet. Disse interviews blev suppleret med et fokusgruppeinterview med dels udvalgte interviewpersoner fra projekterne og dels andre aktører med erfaring inden for eller med relation til denne type arbejde. I

Projekterne er typisk mere fleksible i deres struktur og tilgang end kommunen og arbejder i højere grad ud fra en tilpasning til lokale forhold.

Vægmaleriet på billedet findes på Rentemestervej og er udført af gadekunstneren Don John.

fokusgrupperne blev resultaterne fra de enkelte projekter diskuteret på et mere generelt plan, herunder implikationerne for mangfoldighedsområdet af projekternes indsatser.

Beboernes perspektiv

Beboerne i Bispebjerg bor i en mangfoldig bydel. Bybilledet er mangfoldigt, butikkerne er varierede, forskellighederne mellem beboerne er stor, og de lokale institutioner og andre lokale tilbud har potentielt set en mangfoldig gruppe af brugere. Derfor er det interessant at opnå viden om, hvad det betyder for beboernes opfattelse af mangfoldighed at bo med en sådan mangfoldighed, og i hvilket omfang beboerne er i kontakt med mangfoldigheden.

I alt 50 beboere er blevet interviewet om deres hverdag i Bispebjerg, og om deres opfattelse af bydelens mangfoldighed. Forskellige forudsætninger og karakteristika kan give forskelligt syn på mangfoldighed. Derfor var udvælgelsen af interviewpersoner vigtig. Målet var at repræsentere et bredt udsnit af befolkningen på tværs af alder, køn, etnicitet, indkomst, uddannelsesbaggrund, boligforhold samt livsstil. Beboerne er udvalgt, så de repræsenterer de forskellige grupper af beboere i Bispebjerg; grupper der er opstået som konsekvens af bydelens historiske udvikling, herunder forskellige bølger af indvandring og ændringer i beboersammensætningen. Beboere blev opsøgt gennem personligt og professionelt netværk samt lokale projekter, foreninger, arrangementer og initiativer.

Hverdagslivserfaringerne er belyst gennem interviews med beboere og iværksættere, som hhv. lever eller driver en virksomhed i et mangfoldigt område. På billedet ses hjemmelavede havemøbler opsat på Provstvej.

Iværksætternes perspektiv

Ligesom beboerne færdes iværksætterne i en bydel præget af mangfoldighed. Det, der adskiller dem fra beboerne, er, at de skal have deres virksomhed til at løbe rundt, herunder få det meste ud af det område, hvor deres virksomhed er placeret. For iværksætterne bliver det afgørende spørgsmål, om mangfoldigheden i Bispebjerg er eller kan blive en styrke eller en svaghed i forhold til virksomhedens performance. Da mangfoldighed kan skabe økonomisk vækst og social mobilitet, er denne gruppe et vigtigt led i forståelsen af, hvad der skal til for, at virksomhederne får økonomiske eller andre fordele af mangfoldigheden.

Der blev interviewet 40 iværksættere med virksomhed i Bispebjerg. Med iværksættere refereres til både nystartede iværksættere og mere etablerede virksomhedsejere. I enkelte tilfælde blev en nøgleperson fra virksomheden interviewet, hvis ikke ejeren var tilgængelig. Interviewene omhandlede motivationen for at placere virksomheden i Bispebjerg, og hvad man får ud af at drive virksomhed i et mangfoldigt område. Ligesom for beboerne var målet at interviewe en så forskelligartet gruppe af iværksættere som muligt. Iværksættere er derfor udvalgt, så de er mangfoldige i forhold til fx køn, alder, etnicitet, erfaring som iværksætter og uddannelsesbaggrund. Ligeledes er virksomhederne udvalgt, så de repræsenterer en mangfoldighed i forhold til erhverv, professionalism, størrelser, omsætning og succesfuldhed. Bydelens udvikling har også her været i fokus, så både bydelens klassiske virksomheder, fx autoforhandlere og kiosker, de nytilkomne, såsom guldsmede og grønthandlere, og de helt nye, såsom konsulenter og gallerier, er repræsenterede. For at åbne op for feltet blev to nøglepersoner fra hhv. Københavns Erhvervshus og Bispebjerg Lokaludvalg interviewet for at opnå en grundlæggende viden om virksomheder og deres forhold i København og Bispebjerg.

Vil du vide mere?

A Handbook for Governing Hyper-Diverse Cities: Idékatalog over projekter og initiativer, som kan skabe social sammenhængskraft, social mobilitet og økonomisk vækst.

Dealing with Urban Diversity – The case of Copenhagen: Dybdgående gennemgang af resultaterne fra studiet af Bispebjerg, København.

Begge kan downloades på: www.urbandivercities.eu

FILM
KÆDEN

14

synoptik

YK 28518

København – en mangfoldig by

København er en blandet by, hvor mennesker fra hele Danmark og hele verden bor og arbejder side om side. Byen er i vækst, og boligerne bliver dyrere. Dermed er det en udfordring for kommunen at sikre, at det ikke kun er de ressourcestærke, som kan bosætte sig i byen. Samtidig bliver København mere og mere mangfoldig grundet især stigende og mere varieret indvandring, diversitet i livsstile og den socioøkonomiske forskellighed, som byens vækst har resulteret i. Disse nye udviklingstendenser gør det nødvendigt at forholde sig til, hvem der skal have mulighed for at bo i København i fremtiden, og hvordan man tackler den stigende grad af mangfoldighed, der er kommet for at blive.

Hovedstadens historiske udvikling har haft stor betydning for den befolkning, som bor i København i dag. Især udviklingen siden 2. verdenskrig har været afgørende for København, som vi kender den i dag.

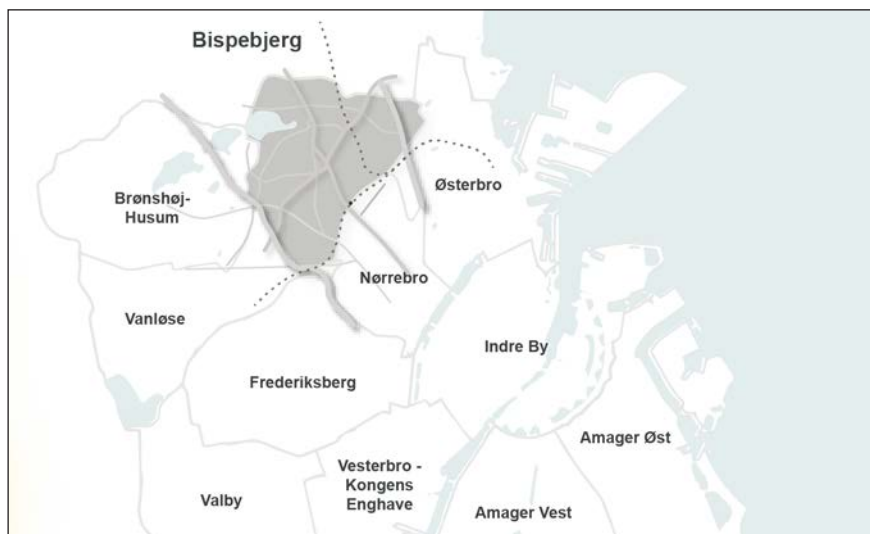
I efterkrigstidens økonomiske afmatningsperiode voksede befolkningstallet i København drastisk. I 1950 boede knap 800.000 københavnere som sild i en tønde i byen. Boligstandarden var lav, og byen var forslummet. Boligforeninger opførte ejendomme for at afhjælpe bolignøden og for at forbedre boligforholdene for middelklassen.

Middelklassens fraflytning fra København

I midten af 1950'erne startede det økonomiske opsving. Det betød, at de københavnere, som havde økonomisk overskud til det, flyttede ud af byen. Denne udvikling tog til, og København oplevede massiv fraflytning op gennem 60'erne, 70'erne og 80'erne. Befolkningstallet i København blev næsten halveret. De almene boliger oplevede øget tomgang, da de tidligere beboere var flyttet til forstæderne.

Samtidig begyndte de første store indvandringsgrupper at komme til Danmark. I 1960'erne og 1970'erne kom arbejdsmigranter bl.a. fra Tyrki-

De ti københavnske bydele med Bispebjerg fremhævet i den nordlige del af byen.

et. I 1980'erne kom flygtninge fra Mellemøsten, og i starten af 1990'erne kom bl.a. flygtninge fra den somaliske borgerkrig. En stor andel af de nytilkomne migranter og flygtninge fandt eller blev tildelt en bolig i den almene sektor. Disse boliger blev opfattet som gode boliger til de nye københavnere, og med udflytningen til forstæderne var der ledige boliger i denne sektor. Dette er én af årsagerne til den nuværende koncentration af etniske minoriteter i almene boligområder.

Afindustrialiseringen i 1960'erne og 1970'erne medførte lukning af størstedelen af Københavns produktionsvirksomheder. En samtidig decentraliseringspolitik, der flyttede nationale investeringer fra hovedstaden til det øvrige Danmark, betød, at Københavns vækst for alvor blev bremset. Sammen med fraflytningen til forstæderne satte dette Københavns udvikling under et voldsomt krydspres, der resulterede i, at København i starten af 1990'erne var på kanten af at gå fallit. For at undgå dette tvang regeringen en række politiske ændringer igennem i København i relation til bl.a. byplanlægning og boligpolitik, samtidig med at de investerede i byen, fx Øresundsbroen til Sverige. Ydermere solgte Københavns Kommune store havnearealer, hvilket muliggjorde udviklingen af Ørestaden, metroen og senest nye bydele som Nordhavn (Bisgaard, 2010).

Udviklingen vender, tilflytningen tager til

I midten af 1990'erne vendte befolkningsudviklingen for alvor, så der i dag bor næsten 600.000 mennesker i København. Ifølge kommunens budget for 2016 vokser byen med næsten 1.000 nye københavnere hver måned. Denne tilvækst kan føre til nye udfordringer for byen, herunder at bibeholde byens mangfoldighed, hvilket er en central målsætning for Københavns Kommune. Samtidig med regeringens tiltag inden for byplanlægning og boligpolitik blev Københavns redning kommunens fokus på en forbedret boligstandard og en fysisk forbedring af den forslummede storby, som København var blevet. Investeringer i kvarterløft, områdefornyelse og byfornyelse har forbedret boligforhold, boligområder og hele bydele. Dette har igangsat en positiv spiral, hvor også enkeltpersoner og private virksomheder begynder at investere i boliger og boligområder. Samtidig er idealet for det gode familieliv ikke længere udelukkende hus og have i forstaden. Det mere differentierede ideal for det gode familieliv og de bedre boligvilkår gør i dag København til et attraktivt bosætningsvalg, som i stigende grad er forbeholdt ressourcestærke husstande.

Det mere differentierede ideal for det gode familieliv og de bedre boligvilkår gør i dag København til et attraktivt bosætningsvalg, som i stigende grad er forbeholdt ressourcestærke husstande.

Københavns mangfoldighed

København er inddelt i ti bydele, der hver især har deres særegne karakteristika. Det samme gør sig gældende for den københavnske befolkning: Deres forskellighed udgør byens identitet som en hypermangfoldig storby med plads til alle. Byens mangfoldighed er opstået som konsekvens af en række historiske processer. Forskellige indvandningsbølger, vandringer fra by til land og den nationale og internationale økonomiske udvikling har haft betydning for, hvordan den københavnske befolknings sammensætning ser ud i dag.

I København er der mange ting, som understreger befolkningens forskellighed: De mange studerende fra resten af Danmark og udlandet, virksomheder, som tiltrækker udenlandsk arbejdskraft, det årlige Pride-optog, som hylder retten til forskellige seksualiteter, samt en række forskellige trossamfund. Butikslivet på Nørrebro og i Bispebjerg, hvor der kan købes varer fra Afrika og Asien, viser, at mange kulturer og nationaliteter er til stede i København. Byen har også en mangfoldighed i dens socioøkonomiske sammensætning, så København er hjem for samfundets top, bund og alt derimellem. Om dette vil være tilfældet i fremtiden er en af de store diskussioner: Vil boligprisernes himmelflugt udelukke store

I København bor næsten 600.000 mennesker, og mangfoldigheden er stor i mange henseender. Ud over socioøkonomiske forhold, er bl.a. livsstil, interesser, køn og alder også et udtryk for byens mangfoldighed. På billedet ses fodgængere, der krydser Frederikssundsvej ved Nørrebro station

dele af befolkningen fra at bo i København og dermed begrænse den socioøkonomiske diversitet?

Københavns mangfoldighed sættes gerne i et positivt lys som kilde til ressourcer, innovation, vækst og inspiration. Men forskellighed er også grundlag for konflikt. Det er blandt andet repræsenteret ved nabostridigheder, fravalg af folkeskolen og utryghed i særlige byrum. Fokus er gerne på socioøkonomiske og etniske forskelle mellem københavnere. Men alder, livsfase og interesser kan også have stor betydning. Fx når unge flytter ind i en opgang med børnefamilier. Her kan forskellige døgnrytmer og aktiviteter være grundlag for frustration hos begge naboer.

Mangfoldighed er en målsætning for Københavns Kommune

Mangfoldighed er en erklæret målsætning for København, og kommunens tilgang hertil er at se mangfoldighed som en styrke for byen.

Københavns Kommune ledes af syv borgmestre, der hver især leder en forvaltning, der igen serviceres af en administration. Der er ansat over 40.000 i Kommunen, hvilket gør kommunen til en af de største arbejdspladser i Danmark. Mangfoldighed er en erklæret målsætning for København, og kommunens tilgang hertil er at se mangfoldighed som en styrke for byen. Derfor har Københavns Kommunes en række relevante politikker og politiske tiltag omhandlende mangfoldighed. Centrale områder omhandler:

- At skabe et mangfoldigt byliv med plads til mange og forskelligartede aktiviteter i forsøget på at tilbyde et attraktivt byliv til alle byens borgere. Mangfoldige aktiviteter til mangfoldige borgere.
- At bekæmpe segregering, en af Københavns store udfordringer, ved at styrke udsatte byområder.
- At styrke det enkelte individ og dets muligheder, herunder mulighederne for social mobilitet igennem arbejde og uddannelse. Hertil hører også integrationsområdet, hvor der udvikles politikker, som skal styrke københavnere med en anden etnisk herkomst end dansk i relation til arbejde, uddannelse og medborgerskab.

Bispebjerg – en mangfoldig bydel

Sammensætningen af beboere i Bispebjerg er påvirket af Københavns historie og udvikling. I dag får flere og flere øjnene op for den nordvestlige bydel. Men det har ikke altid været attraktivt at bo i Bispebjerg, og store dele af området har ressourcetsvage beboere. Samtidig tilbyder bydelen også attraktive nybyggede lejligheder inderst mod Nørrebro samt grønne områder og villakvarterer, der tiltrækker ressourcestærke beboere. Samlet set er Bispebjerg i dag en af de mest mangfoldige bydele i København og derfor udvalgt som caseområde i DIVERCITIES.

Bydelen Bispebjerg er en administrativ afgrænsning. For de københavnske borgere er betegnelserne Nordvest, Utterslev, Emdrup og Bispebjerg Bakke mere udbredte. Disse betegnelser adskiller området i mere ensartede delområder. Men mangfoldigheden består netop i bydelens samlede udtryk, og det er derfor den samlede bydel, der er interessant for et projekt om mangfoldighed.

I Bispebjerg bor cirka 55.000 beboere. Den mangfoldige beboersammensætning i området skyldes en række forhold, men en central faktor er boligmassens sammensætning og fordeling. I bydelens centrale områder er der mange karrébyggerier. Her er lejlighederne mindre i størrelserne, og de er dermed attraktive for enlige, unge par eller studerende. I den nordlige del af bydelen dominerer villakvarterer, der er populære blandt børnefamilier. Priserne i disse kvarterer er i de senere år steget, så en del villaer opdeles i villalejligheder for at være overkommelige i pris.

Fordelt over det meste af bydelen ligger større almene boligafdelinger. Her bor også mange børnefamilier. Dem, der er bosat her, er karakteriseret ved at have færre ressourcer end i villakvarterer. I de almene boliger bor også mange med anden etnisk herkomst end dansk samt socialt udsatte borgere, der er blevet tildelt en bolig af kommunen.

Bydelens mangfoldighed ses i bybilledet, særligt i gaderne tæt på Nørrebro. Her er der mange mennesker på gaden. Folk med forskel-

Den mangfoldige beboersammensætning i området skyldes en række forhold, men en central faktor er boligmassens sammensætning og fordeling.

Naturområder

Parker

Karréboliger

Villakvarterer

Almene boliger

Handelsgader

Bispebjerg er et mangfoldigt område både i beboersammensætning og i sammensætningen af boligformer og boligkvarterer. De mest centrale dele af Bispebjerg er bymæssige kvarterer, mens de ydre dele har mere karakter af forstadskvarterer.

lige nationaliteter myldrer ind og ud mellem hinanden på fortovene. Her er også mange butikker, som sælger varer fra forskellige verdensdele. I dette område ses også unge, gamle, studerende, øldrikkere, loppe-sælgere og dagplejemødre på gaderne. Bevæger man sig længere ud i bydelen, svinder menneskemylderet ind, og mere rolige beboelsesområder blander sig med grønne arealer som Utterslev mose og Bispebjerg Kirkegård.

Beboerne i Bispebjerg

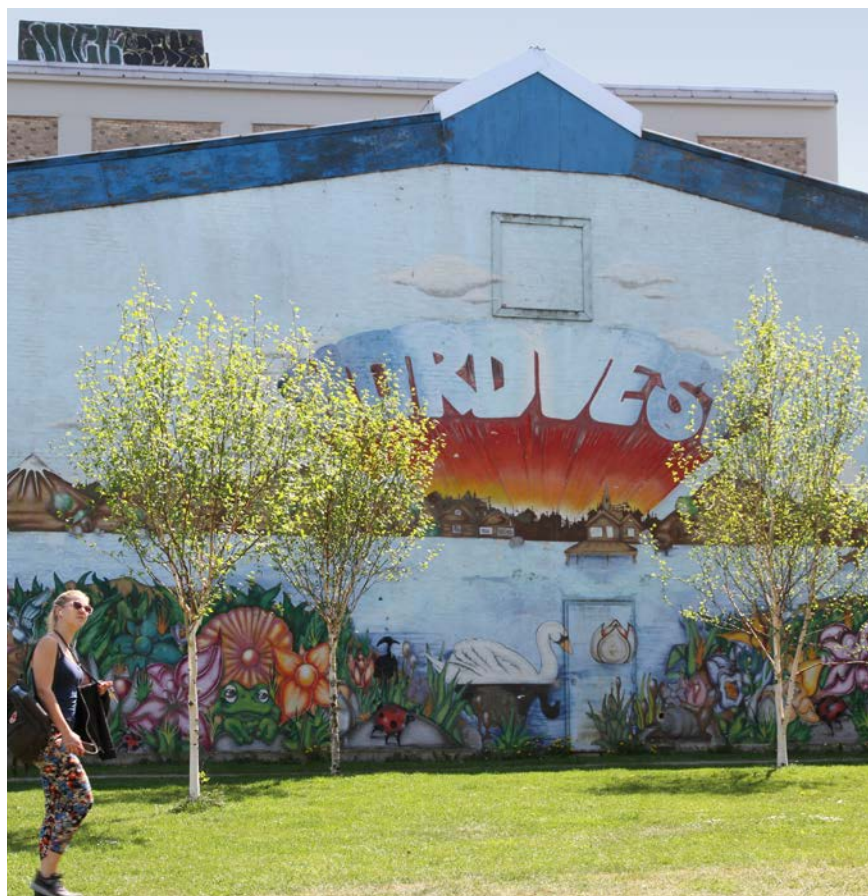
Det er kendetegnende for Bispebjerg, at befolkningen er mangfoldig på mange parametre. Statistikkerne fremhæver forskelligheden særligt i forhold til nationalitet, etnicitet og socioøkonomiske parametre, såsom husstandsindkomst, uddannelsesniveau samt beskæftigelsesfrekvens. Selvom der er lokale forskelle i bydelen, er Bispebjerg generelt set mere ressourcervag end resten af København. Der findes udsatte områder med betydeligt lavere beskæftigelse, typisk i almene boligafdelinger og ejendomme med privat udlejning af mindre lejligheder. Villakvarterene i den nordlige del af Bispebjerg skiller sig ud ved, at befolkningen her er mere ressourcestærk end bydelens gennemsnit.

Andelen af personer med anden etnisk herkomst end dansk koncentrerer også i bestemte områder, bl.a. fordi der er et sammenfald mellem socioøkonomisk ressourcervagthed og etnicitet. Dette viser sig også i de politiske initiativer i bydelen, hvor næsten halvdelen af Bispebjerg er beskrevet som udsat byområde, det vil sige et område, som har fysiske og sociale udfordringer over det københavnske gennemsnit. Ligeledes har en række boligafdelinger med beliggenhed i Bispebjerg været på regeringens liste over særligt udsatte boligområder de seneste år. Definitionen har varieret, men er centreret omkring høj andel af personer uden uddannelse, lav beskæftigelsesgrad, lav indkomst, høj andel personer dømt for overtrædelse af straffeloven samt en høj andel af personer med anden etnisk herkomst.

Kategoriseringen som et udsat område kan beskrives som stærkt stigmatiserende. De afføder dog som regel en række initiativer og ressourcer til at forbedre områderne. Områder i Bispebjerg har på denne baggrund været fokus for flere helhedsplaner, områdefornyelser og kvarterløft; nogle af dem er stadig undervejs. Desuden findes en række mindre projekter i bydelen, som arbejder med fx integration og beskæftigelse.

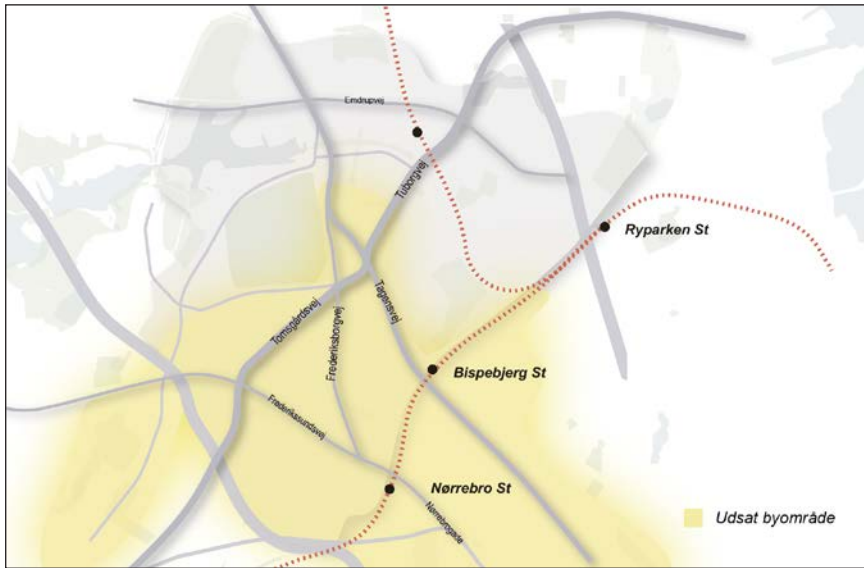
Kategoriseringen som et udsat område kan beskrives som stærkt stigmatiserende. De afføder dog som regel en række initiativer og ressourcer til at forbedre områderne.

Afindustrialiseringen medførte lukning af en række fabrikker i Bispebjerg. Dette har frigjort arealer, der kan bruges til nye boliger, billige erhvervslejemål og grønne områder. På billedet ses et vægmaleri på den fabriksbygning, der tidligere husede Glud og Marstrand-fabrikken, som producerede den karakteristiske kaffe-kande Madam Blå i blå emalje. Overfor maleriet ligger beboelsesejendommen Emajlehaven, der rummer ejerlejligheder, andelsboliger og almene boliger.

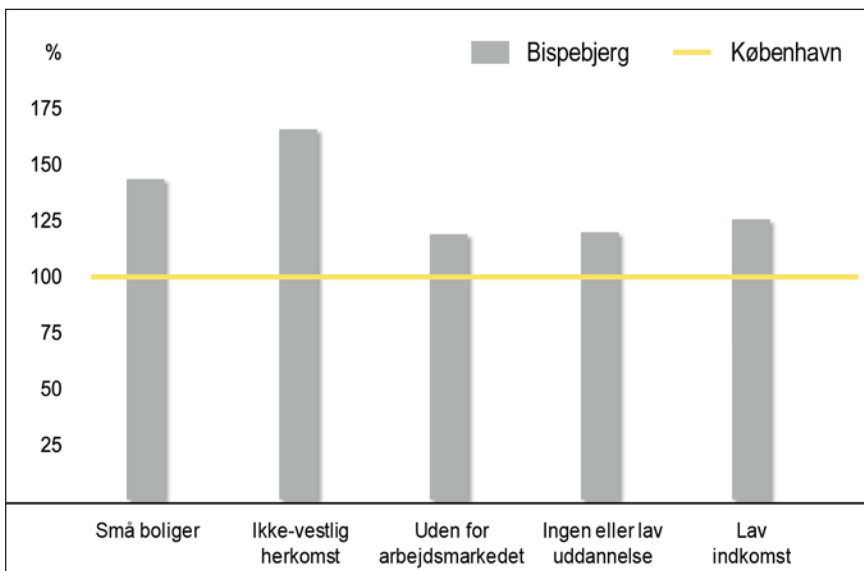

En bydel under opbygning og i udvikling

Den positive befolkningsudvikling i København har også nået Bispebjerg, hvor antallet af indbyggere har været stigende i en årrække. Tidligere har dele af Bispebjerg, særligt de mere centrale områder, været arbejderkvarterer, som med afindustrialiseringen udviklede sig til nedslidte og forslummede områder. I dag udvikler bydelen sig, og institutioners og nye virksomheders indtog gør, at borgere fra resten af byen kommer til Bispebjerg enten for at arbejde eller studere eller for at bosætte sig. Tre store aktører er Bispebjerg Hospital som den største arbejdsplads og Københavns Erhvervsakademi og DPU som de største uddannelsesinstitutioner. Disse aktører og mange andre skaber dynamik igennem de mennesker, der dermed får deres daglige gang i området.

Den gule farve indikerer den del af Bispebjerg, som Københavns Kommune beskriver som udsat byområde. Det betyder, at der er fysiske og sociale forhold i dette område, som ligger væsentligt under det københavnske gennemsnit. Næsten halvdelen af bydelen er karakteriseret som udsat. (Kilde: Det socioøkonomiske københavnerkort, 2016).

Diagrammet viser, at Bispebjerg samlet set er ressourcesvag sammenlignet med København. Diagrammet viser andelen af små boliger under 60m², andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig herkomst, andelen af personer som i løbet af 2014 var berørt af ledighed, andelen af personer med ingen eller lav uddannelse defineret ved grundskole som højest gennemførte uddannelse samt andelen af personer med lav indkomst defineret ved en husstandsindkomst på under 200.000 kr. om året. (Kilde: Københavns Kommunes Statistikbank, 2014).

Sammensætningen af beboere i Bispebjerg er meget mangfoldig. Der er dog en relativt stor andel, som er uden for arbejdsmarkedet, har lav indkomst og ingen eller lav uddannelse, i forhold til i København som helhed.

Når kirsebærtræerne på Bispebjerg Kirkegård blomstrer, tiltrækker det tusindevis af besøgende. Kirkegården fungerer som et grønt åndehul i byen. (Foto: Vigdis Blach).

Omend bydelen tilbyder mellemstore faciliteter såsom sportshaller og biblioteker, er udbuddet af underholdningstilbud begrænset. Dermed kommer der til at mangle møde- og samlingspunkter for beboerne i området. I stedet benyttes faciliteter uden for området, hvilket mindsker betydningen af nærområdet for beboernes fritidsliv.

De grønne områder tiltrækker til gengæld beboere fra hele Københavnsområdet. En af de mest populære attraktioner er kirsebærtræernes blomstring på Bispebjerg Kirkegård, som de seneste år har trukket tusindevis af besøgende til hvert år.

Bispebjerg er blevet mere attraktiv i takt med de stigende boligpriser i København, fordi bydelen relativt set tilbyder lavere boligpriser end i resten af København. Det har betydning for bydelens fremtidige udvikling. Det positive er, at der kan blive tilført ressourcer til bydelen i form af nye beboere, som investerer i boligmassen og indgår i bydelens institutioner. Det negative ved denne proces er, at de kan skubbe den oprindelige befolkning ud af bydelen, som det er sket i andre områder i København, især på Vesterbro. Hvis boligpriserne forsætter med at stige, kan det øge den allerede begyndende segregation, da de ressourcemæssige skel mellem bydelens delområder øges.

JK EL & KØL
58 85 61 80
www.jkelogkoel.dk
EL • KØL • FRYS • KLIMA • VARMEPUMPER

PEUGEOT BOXER

AW 91 606

Linoleum
Vinyl
Tæpper
Kork

Dansk H...

TH...

Kommunens perspektiv på mangfoldighed

Københavns Kommune arbejdede i årene op til 2015 med en målsætning om at blive den mest mangfoldige storby i Europa. Mangfoldighed anses for at være en styrke for byen og en afgørende parameter i den internationale konkurrence. Men hvilken forståelse og tilgang har Københavns Kommune til mangfoldighed? Og hvordan kan politikker om mangfoldighed udformes? Samlet set fremstår der et billede af en kommune med klare idealer på mangfoldighedsområdet, men som er udfordret, når det kommer til at realisere disse idealer.

Københavns Kommune har valgt en udpræget positiv tilgang til det faktum, at København er Danmarks mest mangfoldige by. Dette er tydeligt i politikkerne på området såvel som i diskursen blandt de kommunale nøglepersoner på området. Begge dele fremhæver Københavns mangfoldighed som en styrke for byen. Det bekræftes desuden af de ikke-kommunale aktører, der anderkender kommunen som en pionér i forhold til arbejdet med mangfoldighed sammenlignet med andre danske kommuner. Ifølge medarbejdere og politikker er målsætningen for Københavns Kommune at indarbejde mangfoldighed i keredriften. Ideelt set skal mangfoldighed medtænkes i alle politiske processer og i alle medarbejders daglige arbejde.

Politisk har man et strategisk fokus på mangfoldighed. [...] Det, der fylder nu, er nemlig mangfoldighed som vækstdagsorden. Vores politikere er ekstremt optaget af vækst og erhvervsudvikling og så videre, og der er mangfoldighed en helt klar målsætning. Det er inde på lystavlen, både hos vores egen borgmester og hos andre borgmestre.

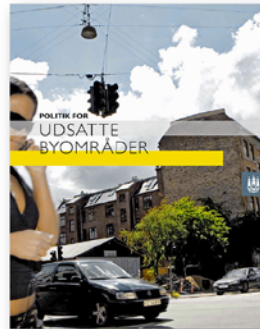
Medarbejder, Integrations- og Beskæftigelsesforvaltningen

Motivationen for at fokusere på mangfoldighed i kommunens politik er baseret på ønsket om at skabe en dynamisk by. Mangfoldighed ses som en nødvendighed og en styrke for byen i den internationale konkurrence om tu-

"Mangfoldighed er dog kun mulig, hvis borgerne oplever at blive behandlet lige. Det indebærer også forståelsen af, at etniske minoriteter er en sammensat og mangeartet gruppe."

'Bland dig i byen'

"Vi har i dag et meget stort uudnyttet menneskeligt potentiale i de udsatte byområder, der skal sættes i spil til gavn for den enkelte og til gavn for hele København. Alle københavnere skal have mulighed for at udnytte deres kvalifikationer og dyrke deres særlige kompetencer."

'Politik for udsatte byområder'

"København skal være en by, hvor alle byens børn og unge opnår lige muligheder for at indgå i samfundslivet, og hvor de gennem vores tilbud får en opvækst præget af leg, læring, mangfoldighed og tryghed."

Børne og Ungdomsforvaltningens handleplan til Inklusionspolitikken 2011-14

"Et mangfoldigt byliv er et rigtig godt kort på hånden i konkurrencen med andre storbyer. Det tiltrækker turister, kreative mennesker og virksomheder. Det giver økonomisk tilvækst og skaber et positivt billede af såvel byen som erhvervs- og kulturliv."

'Metropol for mennesker'

Fire centrale kommunale politikker i relation til mangfoldighed i København i årene omkring 2014.

risme, arbejdskraft og virksomheder. De ikke-kommunale aktører anerkender disse aspekter og hylder kommunens ambitioner for byens mangfoldighed. De fremhæver, at Københavns Kommune er længere end "skåltalerne" og faktisk har omfattende politikker, hvor tid og ressourcer er dedikeret til emnet. Ikke desto mindre påpeger både kommunale og ikke-kommunale aktører en række udfordringer, der opstår, når idealerne skal realiseres.

Samtidig er ønsket om at skabe social sammenhængskraft en motivation for, at mangfoldighed er en målsætning for kommunen. Segregation anses for at være en nuværende og især en fremtidig stor udfordring for København. Prisniveauet, sammensætningen og fordelingen af byens boligmasse spiller en væsentlig rolle for segregationen. Desværre har Københavns Kommune en svag position i forhold til at styre boligmassens udvikling. Kommunen var i starten af 1990'erne nødsaget til at frasælge mange grunde og ejendomme på grund af dårlig økonomi. Dermed har kommunen begrænset mulighed for at påvirke boligmassen ad den vej.

Den stigende popularitet af København og de deraf stigende boligpriser mindsker mulighederne for de ressourcesvage, der enten samles i bestemte kvarterer eller presses ud af byen. Bekymringen er, at den geografiske afstand forstærker den sociale afstand mellem disse grupper yderligere og dermed udfordrer den sociale sammenhængskraft. Dette aspekt fylder særligt meget i kommunens politikker, og forsøg på at begrænse afstanden – socialt såvel som geografisk – mellem grupperne er i fokus. En aktiv mangfoldighedspolitik, der har en grundlæggende præmis om, at mangfoldighed er en styrke, anses for at være et værn mod mindsket social sammenhængskraft.

■ ■ *Kulturelt må byområderne meget gerne være forskellige, men socioøkonomisk vil vi gerne have 'Leverpostej' som endemål.*
Medarbejder, Teknik- og Miljøforvaltningen

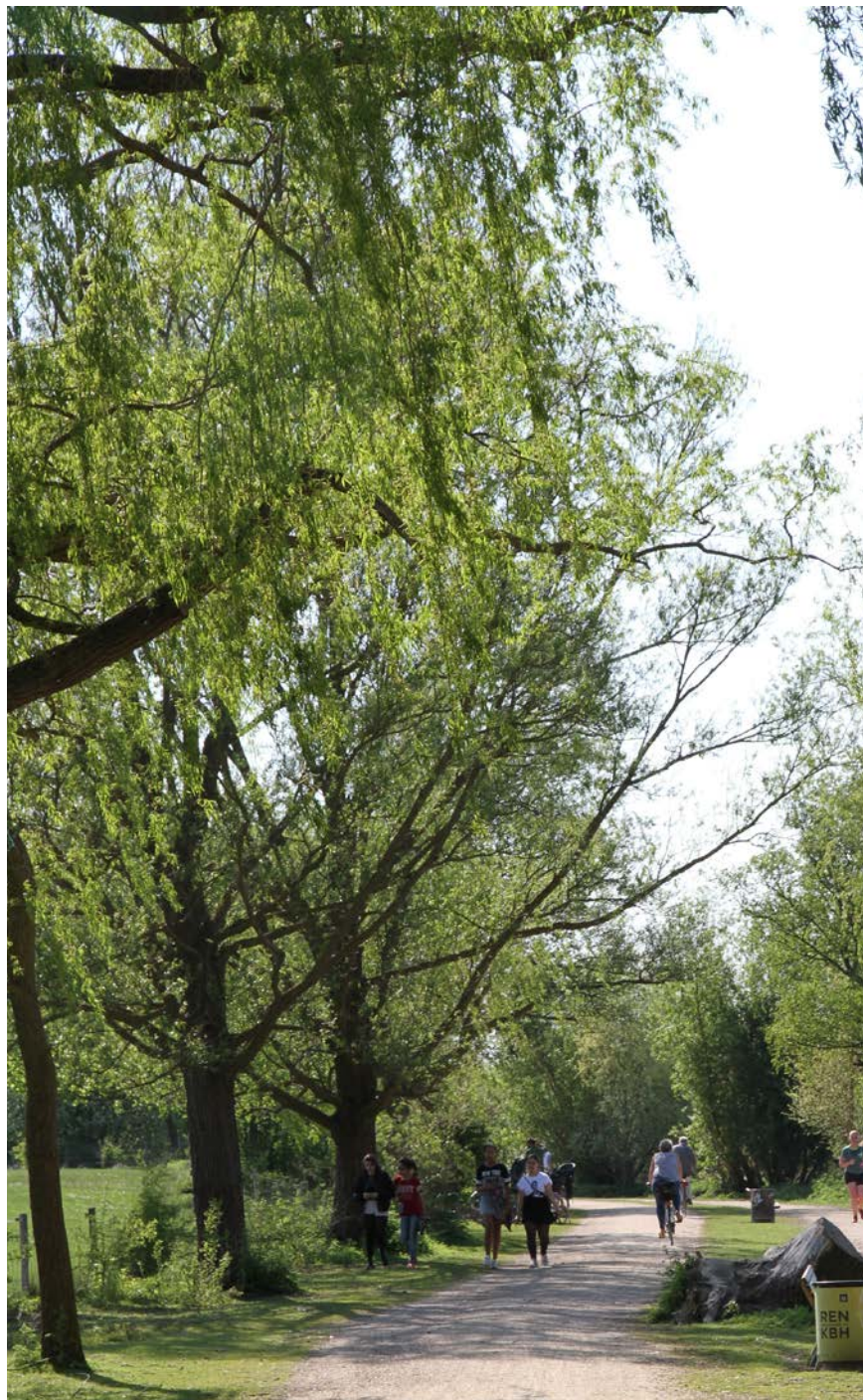
Der er dog udfordringer ved at realisere idealerne og at udbrede fokuset på mangfoldighed til alle medarbejdere i alle dele af kommunen. Det kræver mere end idealer at nå i mål med målsætningen – det kræver prioritering, både økonomisk og tidsmæssigt.

■ ■ *Dem, der passer parkerne, bliver ved med at passe parker på samme måde, som de altid har gjort. De har ikke særligt fokus på de udsatte byområder, selv om de måske burde gøre det, og selvom det er det, der står i politikken [Politik for udsatte byområder].*

Projektleder, Områdefornyelsen

Københavns Kommune er længere end "skåltalerne" og har faktisk omfattende politikker, hvor tid og ressourcer er dedikeret til emnet.

En særlig udfordring i København er de stigende boligpriser, der medfører, at ressourcetsvage og ressourcestærke københavnere bor mere og mere adskilt. At formulere politikker, som hæmmer denne opdeling, er en målsætning for kommunen. På billedet ses Utterslev Mose, der er en medvirkende årsag til de høje priser i den nordlige del af Bispebjerg, idet den tilbyder en sjælden grøn oase i storbyen.

Bred definition af byens mangfoldighed

Københavns Kommune tager udgangspunkt i en bred definition, der omfatter mange forskellige former for mangfoldighed, herunder alder, køn, etnicitet, socioøkonomiske forhold, livsstil og interesser. Denne brede forståelse af mangfoldighed er i sig selv en indikator for, at Københavns Kommune er langt fremme på området og anerkender byens hypermangfoldige karakter. Samtidig tages der højde for forskelligheden i det konkrete arbejde med mangfoldighed, idet indsatser tilpasses den mangfoldighed, der er til stede i en given kontekst.

■ ■ *Vi tager udgangspunkt i den befolkning, der er her, så det er mangfoldighed for os. Det handler ikke så meget om etnicitet. [...] Vi har ret meget fokus på det [mangfoldighed], men vi har fokus på det ud fra stedet, for ikke bare at sige, nu kører vi en eller anden overordnede politik.*

Projektleder, Områdefornyelse

Der opstår dog en udfordring for kommunen i at omsætte idealet om en bred forståelse til virkelighed. Både i politikker og i diskursen blandt de ansatte er det etnicitet og socioøkonomiske forhold, som dominerer. Også blandt de ikke-kommunale aktører er der en tendens til denne fokusering, dog med en højere grad af opmærksomhed på samspillet mellem forskellige former for mangfoldighed. Samtidig lægger de ikke-kommunale aktører dog også vægt på, at etnicitet i sig selv ikke er en udfordring. Det er koblingen mellem socioøkonomisk ulighed og etnicitet, der kan få det til at fremstå som om, at etnicitet er en udfordring. Ydermere er det afgørende at anerkende betydningen af konteksten. Både imellem dele af Danmark og internt i en kommune som Københavns er der betydningsfulde forskelle i, hvilke mangfoldighedsparametre der er mest fremtrædende, og som derfor skal reflekteres i tilgangen til arbejdet med mangfoldighed.

■ ■ *Efter at vi har fået formuleret en inklusionspolitik har man fået åbnet op for, at vi snakker om andet end etnicitet [i forhold til mangfoldighed]. Det er jo blevet mere eksplicit nu, at inklusion handler om meget mere. [...] Men alligevel: når folk snakker inklusion, og vi snakker integration, så er det første folk tænker ikke system- eller socialintegration. Det er kulturel integration.*

Projektleder, Københavns Erhvervshus

Københavns Kommune anerkender, at befolkningen i kommunen er meget forskelligartet, og at mangfoldighed er mere end blot etniske og socioøkonomiske faktorer. Denne mangfoldighed ses tydeligt i bybilledet på Frederikssundsvej ved Nørrebro station.

Socioøkonomisk ulighed og etniske forskelle opleves som årsagerne til de mest presserende udfordringer i relation til mangfoldighed. Samtidig er der et sammenfald mellem etnicitet og socioøkonomisk udsathed, da etniske minoriteter er overrepræsenterede blandt socialt udsatte. Integrationspolitikken *Bland dig i byen* fokuserer på netop denne gruppe. I relation til den brede forståelse af mangfoldighed er det på den ene side afgørende, at udfordringerne italesættes og adresseres. Socioøkonomisk ulighed, herunder mellem etniske grupper, er en grundlæggende udfordring for den sociale sammenhængskraft, og i en velfærdsstat som den danske må udsathed ikke retfærdiggøres som et element af mangfoldighed. På den anden side viser DIVERCITIES-projektet, at det samtidig er afgørende, at den brede forståelse af mangfoldighed fastholdes for derigennem at have blik for hypermangfoldigheden. Fx er etniske minoriteter ikke én ensartet gruppe, men derimod i sig selv en mangfoldig gruppe. Der er dog ikke en modsætning imellem de to opfattelser. Mangfoldighed kan godt både være et bredt begreb, der fordrer en bred og mangfoldig indsats, samtidig med at man anerkender den særlige vigtighed af især ulighed.

Den brede forståelse af mangfoldighed kobles i kommunen sammen med nødvendigheden af at samarbejde på tværs af forvaltninger. Hvis det enkelte individs situation er en konsekvens af en række sammenkoblede forhold, må tilgangen til individet tage højde for kompleksiteten i de udfordringer, individet står overfor. Dette er kernen i begrebet om hypermangfoldighed: de forskellige former for mangfoldighed interagerer og skaber den enkeltes situation og må derfor adresseres samlet. Men det tværgående samarbejde er svært at realisere. Igen udfordres idealerne af realiteterne. Vante arbejdsgange, praktiske og økonomiske skel og forskellige fokuspunkter for de kommunale arbejdsindsatser udfordrer koordinationen og samarbejdet. I en stor kommune udgør det en udfordring at arbejde på tværs, især når den administrative og politiske struktur i kommunen er opdelt i separate søjler med forskellige borgmestre.

Jeg synes tit, at det bliver et problem. Alle siger, at de enormt gerne vil arbejde på tværs af forvaltningerne, og at det er vigtigt. Men særligt i budgetprocessen bliver det enormt ressortorienteret. Så siger forvaltningerne: 'Nej. Det kan vi ikke være med til fordi det er imod lovgivningen'. Så bliver det ekstremt svært. Man kan sige, at styret i København ikke lægger op til den der mangfoldighed, og at der er [samarbejde] på tværs af forvaltningerne.

Specialkonsulent, Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

I en stor kommune udgør det en udfordring at arbejde på tværs, især når den administrative og politiske struktur i kommunen er opdelt i separate søjler med forskellige borgmestre.

Nye politikker – samme grundlæggende tilgang til mangfoldighed

I 2015 blev 'Metropol for mennesker' og 'Bland dig i byen' med tilhørende handleplaner erstattet af nye politikker på områderne. De nye politikker repræsenterer nye versioner af Københavns Kommunes visioner for hhv. bylivet og integrationen i København: 'Fællesskab København' og 'Integrationspolitik 2015-18: Social mobilitet og sammenhængskraft'.

For integrationspolitikken indikerer den nye politik et skift i fokus fra medborgerskab og inklusion til social mobilitet og sammenhængskraft.

For bylivspolitikken udgør den nye politik en opdatering. Målsætningerne fra den tidligere politik blev stort set alle nået. I den nye politik er ambitionsniveauet derfor hævet. Fx nåede man næsten målet om Københavnernes brug af udendørs faciliteter, og man har derfor sat målet op med 20 procent i den nye politik.

På trods af disse ændringer repræsenterer de nye politikker ikke markante skift i den politiske tilgang til hhv. byliv og integration. Det er i høj grad de samme grundlæggende principper, der er gældende.

Det er derfor nødvendigt at arbejde aktivt med at skabe tværgående samarbejde, herunder at anerkende, at det kræver tidsmæssige, juridiske og økonomiske ressourcer at opnå tværgående samarbejde, om ikke andet mens de eksisterende strukturer og arbejds gange tilpasses. Samtidig må man overveje konsekvensen af den budgetmæssige opsplitning mellem forvaltninger, der kan resultere i, at ansvaret sendes videre mellem forvaltninger for at flytte den tidsmæssige og økonomiske byrde. Tværgående udvalg, der fokuserer på at adressere disse forhold, kan være med til at forbedre samarbejdet, økonomisk såvel som organisatorisk.

Positiv særbehandling og netværksskabende aktiviteter

Når Københavns Kommune formulerer politikker, som skal understøtte byens mangfoldighed, er der særligt fokus på to indsatser: positiv særbehandling og netværksskabende aktiviteter.

Formålet med den positive særbehandling er at udsatte områders institutioner og fysiske faciliteter styrkes for at sikre en positiv udvikling i områderne. *Politik for udsatte byområder* sikrer udvalgte områder positiv særbehandling, da de på det sociale og fysiske område ligger under det Københavnske gennemsnit. Der er dog stadig grænser for implementeringen af den positive særbehandling. Ifølge medarbejdere i Københavns Kommune er der en række områder som forfordes – men det er ikke de udsatte områder, selv om det var målet. Udfordringen er ifølge nogle interviewpersoner, at andre ressourcestærke bydele ofte formår at ”råbe højere” og derigennem sikrer sig metrostationer, koncertbyggeri, skolerelevanter og lignende.

De netværksskabende aktiviteter har som formål at skabe relationer mellem borgere i København på tværs af mangfoldighed. Lokale arenaer er afgørende i denne sammenhæng, bl.a. fysiske mødesteder. Særligt bylivspolitikken *Metropol for mennesker* er central i denne sammenhæng. Kommunens formål med at skabe mødesteder i byen er at facilitere møder mellem grupper, som ellers ikke interagerer, for dermed at skabe gensidig forståelse og kendskab og øge den sociale sammenhængskraft i byen. Sådanne tiltag kan have afgørende betydning for at opnå positive konsekvenser af mangfoldighed.

En anden form for lokale arenaer er de sociale arenaer, der opstår, når kommunen eller andre aktører faciliterer mødet mellem mennesker gennem fx sociale aktiviteter. Integrationspolitikken *Bland dig i byen* har en målsætning om flere forskellige mentorordninger, hvor københavnere

Når Københavns Kommune formulerer politikker, som skal understøtte byens mangfoldighed, er der særligt fokus på to indsatser: positiv særbehandling og netværksskabende aktiviteter.

med forskellige baggrunde kan lære af hinanden, fx at unge mennesker kan lære af ældre. Her bliver mangfoldigheden en løftestang for at bryde normer gennem mentorrelationer på tværs af forskelle.

Et centralt element i at skabe lokaler arenaer er at sikre en bred deltagelse i eller brug af arenaerne på tværs af mangfoldighed. Det udgør dog en udfordring at opnå denne mangfoldige deltagelse og kræver en kontinuerlig indsats. Tre grupper kan især være svære at få inddraget:

Kommunens formål med at skabe mødesteder i byen er at facilitere møder mellem grupper, som ellers ikke interagerer, for dermed at skabe gensidig forståelse og kendskab. Lokale arenaer kan have afgørende betydning for at opnå positive konsekvenser af mangfoldighed. Biblioteket på Rentemestervej indeholder en række faciliteter, blandt andet borgerservice, Bispebjerg Lokaludvalg og en café. Biblioteket beskriver sig selv som et lokalt knudepunkt og har cirka 30.000 besøgende om måneden.

- Udsatte eller meget ressourcetsvage beboere, der ikke har overskuddet til at deltage.
- Etniske minoriteter, der kan mangle kendskab til lokale arenaer og betydningen af at indgå fx i foreningslivet.
- Ressourcestærke beboere, der fravælger lokale, mangfoldige arenaer og i stedet primært indgår i relationer med andre ressourcestærke beboere.

Fx er der i København en væsentligt større andel forældre end i resten af landet, der vælger en privatskole frem for folkeskolen. Det gælder både blandt etnisk danske forældre og forældre med etnisk minoritetsbaggrund. Årsagen kan enten være et fravalg af folkeskolen eller et tilvalg af privatskolen (som så får den effekt, at man fravælger folkeskolen). I København, hvor der er mange privatskoler at vælge imellem, kan det være den enkelte privatskoles profil, der gør, at man vælger denne frem for folkeskolen. I realiteten er det formentlig ofte en kombination: man er ikke tilfreds med de muligheder, man mener, at folkeskolen tilbyder, og man har flere forskellige privatskoler med forskellige profiler at vælge imellem. Uanset årsagen kan ressourcestærke forældres fravalg af folkeskolen starte en negativ spiral, hvor dem, der har mulighed for det, trækker deres børn ud af folkeskolen. Resultatet bliver en svagere elevsammensætning, som igen får flere af de ressourcestærke forældre til at trække deres børn ud af skolen.

Uanset årsagen kan ressourcestærke forældres fravalg af folkeskolen starte en negativ spiral, hvor dem, der har mulighed for det, trækker deres børn ud af folkeskolen.

Hovedpointer

Københavns Kommune har høje idealer for den kommunale indsats på mangfoldighedsområdet. Kommunen arbejder med en aktiv strategi om at skabe mangfoldighed i byen, at tage højde for en bred forståelse af mangfoldighed i mødet med den enkelte borger samt at understøtte positive konsekvenser af mangfoldighed. Etablering af lokale arenaer, hvor borgere kan mødes på tværs af mangfoldighed, er afgørende i denne sammenhæng. Det kan være fysiske mødesteder eller netværksskabende aktiviteter. Der består dog en stor udfordring for kommunen i at implementere idealerne, herunder at sikre dels kommunikationen af de politiske idealer til alle medarbejderne og dels de tidsmæssige og økonomiske vilkår for, at idealerne kan realiseres af de kommunale medarbejdere.

Projektaktørernes perspektiv på mangfoldighed

Der findes en række projekter i Bispebjerg, som har til formål at arbejde med bydelens mangfoldighed. Da projekterne er målrettede i forhold til deres målgruppe, har de en særlig styrke i at arbejde i et hypermangfoldigt felt. Men hvordan forstår og arbejder man med mangfoldighed på projekterne? Og hvilke forhold er afgørende for, om indsatserne lykkes? Dette er blevet belyst gennem interviews med projektaktører fra ti projekter i Bispebjerg. En central udfordring for projekterne er, at de af økonomiske årsager er nødsaget til at spille ind i kommunernes målsætninger og på den måde ikke er autonome i forhold til kommunens agenda. Samtidig besidder projekterne en værdifuld fleksibilitet, der muliggør tilpasning til den lokale kontekst.

I København og Bispebjerg findes en række projekter, arrangementer og initiativer, hvis arbejde forholder sig til byens hypermangfoldighed. For overskuelighedens skyld bruges begrebet *projekter* fremadrettet som en overordnet betegnelse for disse. Projekternes tilgang til mangfoldighed er gennemgående positiv. Projektaktørerne opfatter ligesom kommunen mangfoldighed som en styrke. Projekterne har fokus på at se det hele individ, hvilket er en forudsætning for at tage højde for hypermangfoldigheden i deres målgruppe. Dette er en af årsagerne til, at projekterne kan gøre en forskel for de mennesker, de forsøger at hjælpe.

Udvælgelsen af de projekter, der indgår i DIVERCITIES' undersøgelse, er baseret på at opnå en diversitet i formål, målgruppe, varighed og finansiering. Ikke desto mindre er langt de fleste af projekterne i en eller anden grad finansieret af eller modtager støtte fra offentlige midler. Nogle projekter er kommunale, mens andre er frivillige eller private initiativer. Endelig inkluderer udvælgelsen en boligsocial helhedsplan samt flere projekter, som er finansieret af en af helhedsplanerne i Bispebjerg, da de i høj grad beskæftiger sig med mangfoldighed. Alle projekterne har enten til formål at styrke social sammenhængskraft, social mobilitet eller økono-

Projekterne har fokus på at se det hele individ, hvilket er en forudsætning for at tage højde for hypermangfoldigheden i deres målgruppe.

Udvalgte projekter

De udvalgte projekter kan inddeles i tre grupper, efter DIVERCITIES' overordnede formål:

- At styrke social sammenhængskraft
- At styrke social mobilitet
- At styrke økonomisk vækst

misk vækst for bydelen eller en specifik målgruppe. Mange af projekterne har fokus på mere end én af disse.

Projekternes styrke i arbejdet med deres målgruppe

I forhold til at inkludere alle grupper i samfundet har projekterne en stor rolle, da de med medarbejdernes direkte involvering i lokalområdet har mulighed for at opnå en tæt kontakt med beboerne. Tre forhold, som udgør styrker ved projekterne, træder tydeligt frem: de kan fungere som brobyggere mellem kommune og borger, de er målgruppespecifikke, og de er ofte drevet af ildsjæle, som bruger sig selv og egne personlige erfaringer til at hjælpe andre.

Som brobyggere mellem det offentlige og borgerne har projekterne en særlig styrke i forhold til mennesker, som har begrænset tillid til offentlige instanser. En række af projekterne henvender sig til udsatte eller resourcesvage personer, hvoraf nogle har et anstrengt forhold til offentlige myndigheder. Her har projekterne en fordel, da de ikke betragtes som en del af kommunen, uanset at mange projekter er finansieret af Københavns Kommune eller en anden offentlig instans.

■ ■ *Der kan godt være en stor mistillid til kommunale instanser. De [rygterne] kommer både fra hjemlandet, og det kan også være noget, man har hørt: "I Danmark kan man få fjernet sine børn", og hvad ved jeg.*

Projektleder, Integrationshuset Kringlebakken

Adskillelsen fra kommunen kan også være afgørende for selve troværdigheden af et projekt. I et projekt, som appellerer til, at forældre bør fastholde

Som brobyggere mellem det offentlige og borgerne har projekterne en særlig styrke i forhold til mennesker, som har begrænset tillid til offentlige instanser.

Oversigt over projekters formål

Beboerprojekt Bispebjerg			
Foreningsguiderne i Bispebjerg			
Markedsdag i Fuglekvarteret			
Forældreforeningen Brug Folkeskolen			
Lab2400 Talenter			
Integrationshuset Kringlebakken			
Ung 2400			
Glad Fonden			
DesignLab Råstof			
Dansk Supermarked			

 Social sammenhængskraft
  Social mobilitet
  Økonomisk vækst

Figuren angiver, i hvilket omfang projekterne har fokus på hhv. social sammenhængskraft, social mobilitet og økonomisk vækst. Jo større ikon, jo mere centralt for projektets formål. Formålet om at skabe social sammenhængskraft er gennemgående for alle projekterne. De fleste har også fokus på social mobilitet. Økonomisk vækst er et mindre udbredt formål.

deres børn i folkeskolen, øger det troværdigheden, at det ikke er kommunen, der er fortaler for folkeskolen, men derimod andre forældre, der selv har skullet forholde sig til skolevalg. At projekterne har et autonomt udtryk, som ikke er involveret i kommunens dagsorden, skaber tillid.

En anden væsentlig styrke ved projekterne i forhold til kommunen er, at projekterne er mere specialiserede i forhold til deres målgruppe. Projekterne har meget forskellige målgrupper, og det er kendetegnende, at de har afgrænset deres målgruppe væsentligt. Fx er Glad Fondens målgruppe afgrænset til personer med funktionsnedsættelse, mens Forældreforeningen Brug Folkeskolen har fokus på forældre, som overvejer at sende deres børn i privatskole frem for folkeskolen. Afgrænsningen af målgruppen er en styrke for projekterne, fordi det giver dem et særligt indblik i gruppen og lader mangfoldigheden i individernes situation træde frem. Den mere afgrænsede målgruppe betyder, at projekterne i højere grad end kommunen er i stand til at forholde sig til hypermangfoldigheden i målgruppen.

Endelig er projekternes medarbejdere og frivillige ofte ildsjæle, der er yderst engagerede i den sag, de arbejder for. De er gerne motiveret af et personligt forhold til sagen. Det giver projekterne et troværdigt udtryk. Flere projekter drager fordel af, at projektledere, medarbejdere og

Den mere afgrænsede målgruppe betyder, at projekterne i højere grad end kommunen er i stand til at forholde sig til hypermangfoldigheden i målgruppen.

Projekternes styrke ligger i deres evne til at bygge bro mellem borgere og kommunen, i deres særlige specialisering i forhold til deres målgruppe, og endelig i at medarbejdere og frivillige ofte er ildsjæle, der ofte har en personlig motivation i forhold til den givne sag. På billedet ses Café Virente, som ligger på Rentemestervej. Caféen er en del af et botilbud.

frivillige bruger deres personlige erfaringer i projektet. 2400 Ung er et historiefortælleprojekt, hvor unge med anden etnisk herkomst end dansk tager ud på fx skoler og fortæller deres personlige historie om, hvordan det er at være ung i Danmark og leve med to kulturer, den danske og deres forældres. Det bærende element for denne indsats og afgørende for effekten heraf er, at de unge kan genkende sig selv i historiefortællerne.

Ildsjælene spiller også en afgørende rolle i forhold til projekternes økonomi. For alle projekterne gælder det, at økonomiske midler og finansieringen af deres aktiviteter kræver konstant fokus. Udover de offentlige midler søger flere af projekterne også midler i fx fonde. Dette kræver tid, der må tages fra det egentlige arbejde på projekterne. Selvom den økonomiske situation overordnet set vurderes positivt, herunder den offentlige støtte, er midlerne altid begrænsede. Det betyder, at ressourcer og kompetencer skal forvaltes kreativt for at række så langt som muligt. Medarbejderne arbejder med at få meget ud af lidt for at udnytte midlerne bedst muligt. Samtidig er succesen med at skaffe midler meget afhængig af, om den konkrete sag har politisk og offentlig opmærksomhed, uagtet den samfundsmæssige vigtighed af formålet ifølge projektmedarbejderne. Det kan derfor være nødvendigt kontinuerligt at vinkle projekterne, så de tilpasses den fremtrædende dagsorden på et givent tidspunkt.

Projekterne har ofte få ressourcer, der må forvaltes kreativt for at række så langt som muligt. På billedet ses, hvordan et gammelt bildæk også kan bruges som blomsterbed.

Projekter må arbejde på andres præmisser

Da de fleste projekter er økonomisk afhængige af de midler, de modtager fra fx kommunen og forskellige fonde, betyder det, at projekterne må skrive sig ind i eksterne dagsordner for at opnå finansiering. Det giver anledning til en række overvejelser for projekterne, som omhandler: at arbejde på projekter med kort varighed, megen administration og afhængighed af den omskiftelige, politiske dagsorden.

Projekters varighed varierer. Nogle projekter afgrænses af de strukturelle eller økonomiske forudsætninger, de er underlagt. I Bispebjerg findes en række projekter, som er veletablerede og har kørt i en række år. Glad Fonden har eksisteret i 17 år og er vokset i størrelse, siden dens start. Mange andre projekter har en noget kortere levetid, særligt projekterne, som er bundet op på de fireårige helhedsplaner. Her er en række projekter, som prøves af og ikke fungerer, men også velfungerende projekter, som stoppes efter en kortere periode, da man ikke har kunnet dokumentere en effekt af projektet i dets løbetid.

Mange projekter møder et stort dokumentationskrav, enten i form af evaluering af projektet eller når der søges midler fra forskellige fonde. Den type arbejde tager meget tid fra det egentlige arbejde, som projekterne har til formål at varetage. Desuden forlanges der i evalueringerne af

projekterne ofte kvantitative mål for sociale indsatser. Men resultaterne af sådanne indsatser evalueres i mange tilfælde bedst kvalitativt. Samtidig er de sociale indsatser ofte mange år om at vise resultater. Men evalueringerne foretages på den korte bane, hvilket yderligere kan så tvivl om, hvor retvisende evalueringerne er.

■ ■ *Jeg kan godt forstå, at man gerne vil have nogle tal på, hvilken effekt helhedsplanen har. Det ville jeg ønske, at vi kunne. Men nogle af de begreber og nogen af de ting, vi arbejder på, er lidt fluffy [...] og derfor har man svært ved at sige, hvilket resultat man har skabt.*

Projektleder, Beboerprojekt Bispebjerg

For at kunne søge midler er projekterne afhængige af at skrive sig ind i kommunens dagsorden. Projekterne, som ikke ændrer dagsorden i samme grad som kommunen, kan opleve at skulle vride sig lidt for at passe ind, eller at deres område i en periode overses, hvis det ikke er på dagsordenen. Integrationshuset Kringlebakken beskriver fx, at enlige kvinder ikke er 'oppe i tiden', og at de derfor nu taber mange fondssøgninger i forhold til tidligere. Ikke fordi problemerne er forsvundet, blot fordi fokus er skiftet.

I København Kommunes *Politik for udsatte byområder* fremsættes en målsætning om at dæmme op for antallet af projekter i København og inddrage funktionerne i kommunens kernerdrift. Dette vil ifølge kommunen sikre en målretning af kommunens samlede indsats. Baggrunden herfor er, at der tidligere var så mange projekter i især de udsatte by- og boligområder, at de til tider kom til at kæmpe om de samme brugere og overlappede i aktiviteter og funktion. Det kunne sågar komme til, at man konkurrerede om borgernes engagement. Den ukoordinerede indsats betød, at man spændte ben for hinanden.

■ ■ *Det var kampen om de udsatte. [...] Det var jo sådan, at børnene fra Mjølnerparken sagde, at de ikke kom i skole, fordi de var nødt til at gå i projekterne. Det var en katastrofe.*

Medarbejder, Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

En fordel ved at gøre mangfoldighedsindsatser til en del af kernerdriften er desuden, at det omfattende dokumentationskrav kan mindskes.

En fordel ved at gøre mangfoldighedsindsatser til en del af kernerdriften er desuden, at det omfattende dokumentationskrav kan mindskes. Dermed kan ressourcerne bruges bedre på indsatserne frem for på dokumentation. Dokumentationskravet er et eksempel på det skærpede fokus på, at projekterne skal spille ind i kommunens dagsorden. Det kan være et irritationsmoment for projekterne, da de føler sig nødsaget til at skrive sig

At opretholde finansiering er et konstant arbejde for projekternes medarbejdere. For at sikre finansiering må projekterne sørge for, at deres aktiviteter skriver sig ind i den kommunale dagsorden. Da det politiske fokus skifter løbende, kan projekter opleve, at deres hovedformål nedprioriteres, og at de i perioder har sværere ved at finde ressourcer. På billedet ses jobcenteret på Lærkevej i Bispebjerg.

ind i denne dagsorden, selvom de ikke nødvendigvis synes, deres projekt passer ind. Omend ensretningen skaber en mere helhedsorienteret tilgang med færre midler brugt på evaluering, er det vigtigt at have øje for de innovative potentialer, som selvstændige projekter kan have, og som ikke kan genskabes i kommunalt regi.

Projekternes metoder til at nå målsætningerne

Selvom projekterne er forskelligartede i formål og i målgruppe, er der en række metoder, som er fælles for projekterne. Især lokal forankring og vigtigheden af medarbejdernes og de frivilliges indsats er afgørende. Samtidig benytter projekterne en række metoder til at styrke deres målgruppe. Disse metoder er i høj grad afhængig af hovedformålet.

Det er fælles for alle projekterne, at de tilstræber en forankring af deres tiltag i lokalmiljøet. Især projekter med korte tidshorisonter har et håb om, at lokal forankring kan sikre, at tiltagene forsætter, når den offentlige støtte forsvinder. Dette forbliver dog en stor udfordring. Bekymringen er, at så snart det økonomiske tilskud forsvinder, vil tiltagene gå i sig selv. Derfor er der i nogle projekter fokus på at lære de involverede at søge støtte og blive selvkørende, så de kan videreføre projektet.

De frivilliges indsats er selvsagt meget grundlæggende for flere projekters succes. De fungerer også som ambassadører for projekterne, og deres personlige netværk bruges ofte, når der skal rekrutteres medlemmer

Lokal forankring er afgørende for projekternes succes. En af måderne at opnå en sådan forankring på, er ved at tilpasse projekterne til områdets beboere og faciliteter. Billedet er fra Bispebjergs store grønne område, Utterslev Mose, som indbyder til aktiviteter i det fri.

Tre vigtige metoder for projekter om mangfoldighed

Bottom-up indsats

Inddrag projektets brugere, og giv dem medansvar og indflydelse på projektets formål og arbejde. Brugerne bliver således initiativtagere og skabere af projektet.

Empowerment af projektets brugere

Sørg for, at projektets brugere støttes af professionelle (projekt-magerne) i at definere deres egne behov, og hvordan de imødekommes.

Forankring af projekter

Skab ejerskab blandt projektets brugere, så de er interesserede i at videreføre projektet, når de offentlige ressourcer (penge eller mandetimer) udløber.

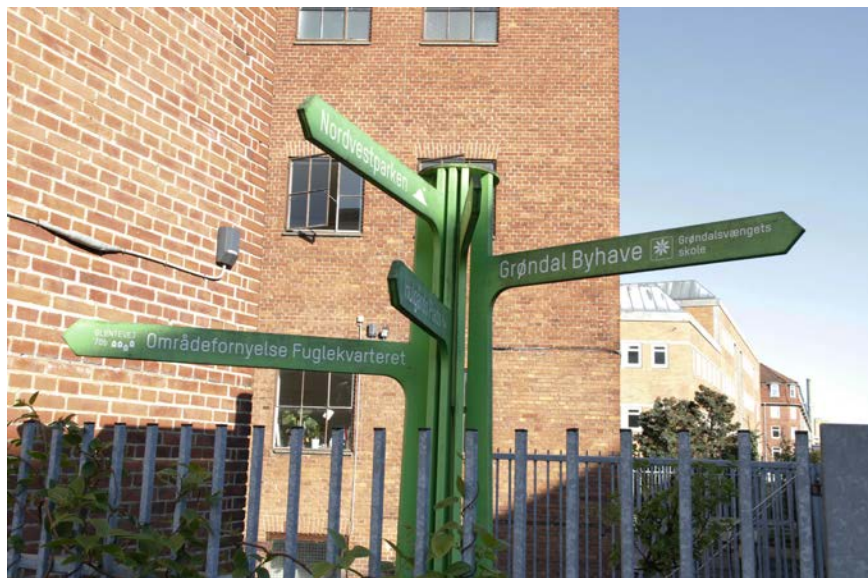
eller oplyses om arrangementer. Derfor er det afgørende for projekternes succes, at de formår at fastholde de frivillige.

De metoder, projekterne benytter for at opnå deres målsætning, afspejler det enkelte projekts hovedformål: social sammenhængskraft, social mobilitet eller økonomisk vækst.

Social sammenhængskraft skabes, når man i et samfund har fælles normer og netværk samt føler solidaritet med hinanden. Projekter, som i særlig grad har fokus på social sammenhængskraft, forestår ofte en række netværksskabende aktiviteter, da man forventer, at disse netværk vil medføre forståelse og solidaritet i et nabolag. Markedsdagen i Fuglekvarteret er netop et forsøg på at skabe et mødested for nabolagets meget forskelligartede beboere. Projekter, som har denne målsætning, har fokus på bottom-up-indsatser, som en metode til at involvere beboerne i området. Beboerne bliver dermed medskabere af projektet, hvilket giver en større ansvarsfølelse. Lokalområdet spiller også en rolle, når der arbejdes henimod at styrke den sociale sammenhængskraft. Særligt netværk i lokalmiljøet er en vigtig faktor i forhold til et projekts succes. Igennem netværk kan både frivillige og deltagere/brugere rekrutteres til projekterne, og kendskabet til indsatserne udbredes. Også netværk til offentlige aktører og andre projekter og aktører i lokalområdet er centrale, da de muliggør erfaringsudveksling samt udvikling af tilgange og idéer i forhold til at arbejde i en hypermangfoldig kontekst.

Særligt netværk i lokalmiljøet er en vigtig faktor i forhold til et projekts succes. Igennem netværk kan både frivillige og deltagere/brugere rekrutteres til projekterne, og kendskabet til indsatserne udbredes.

Projekter, som i særlig grad har fokus på social sammenhængskraft, forestår ofte en række netværksskabende aktiviteter, da man forventer, at disse netværk vil medføre forståelse og solidaritet i et nabolag. Billedet viser et skilt, som er placeret ved Områdefornyelsen Fuglekvarteret. Skiltet viser vej til aktiviteter og grønne områder i bydelen.

At projekter kombinerer flere forskellige aktiviteter, gør dem særligt innovative, og det er roden til en række projekters succes med deres brugere.

Social mobilitet er den positive eller negative bevægelse i et individs samfundsmæssige position. Projekter, som fokuserer på at øge den positive sociale mobilitet, forsøger ofte at styrke deres brugeres selvtillid og kompetencer. I Integrationshuset Kringlebakken, hvor ressourcetsvage kvinder med minoritetsbaggrund hjælpes til bedre integration, forsøger man at styrke kvinderne ved at lære dem om deres demokratiske rettigheder, tilbyde danskundervisning samt tilbyde et netværk med kvinder i samme situation. At projekter kombinerer flere forskellige aktiviteter, gør dem særligt innovative, og det er roden til en række projekters succes med deres brugere. Kombinationen sikrer, at flere forskellige forhold i den enkeltes liv kan adresseres, og at individer med forskellige udfordringer kan hjælpes igennem projektet. Samtidig kan den erfaring, som skabes ved at prøve forskellige metoder af, bruges til videreudvikling og justering af nye eller andre projekter. Pladsen til at prøve forskellige kombinationer, metoder og tilbud af er ligeledes essentiel for projekternes succes.

■ ■ *Jeg tror, at man skal lade 1000 blomster blomstre, og så skal man leve med, at 900 af dem visner igen, og så skal man så en ny mark til. [...] Man er nødt til at prøve nogle ting, og nogle gange virker det, og andre gange virker det ikke [...] Men man kan ikke sætte det på formel på forhånd.*

Forstander, Settlementet

Projekter, som har til formål at styrke den økonomiske vækst, fokuserer på enkeltpersoners og iværksætteres personlige vækst. Projekterne, som fokuserer på økonomisk vækst, ser på, hvordan der kan skabes rum på arbejdsmarkedet til marginaliserede grupper. Fx har Dansk Supermarked en ambitiøs HR-strategi om at inkludere personer, som ikke sædvanligvis passer ind, ved at være fleksible i forhold til fx arbejdstider og arbejdsbyrde samt ved at have øje for den enkeltes ressourcer i relation til den butik, som vedkommende arbejder i. Ved at sikre, at både arbejdsgivere og det enkelte individ får et udbytte af ansættelsen, bliver det attraktivt for både arbejdsgiver og arbejdstager at indgå i samarbejdet.

Hovedpointer

Projekternes store styrke i forhold til arbejdet med hypermangfoldighed og at fremme de positive konsekvenser heraf er, at de er specialiserede i forhold til deres målgruppe og den lokale kontekst. Dermed er kendskabet til gruppens behov og dens mangfoldighed stort. Sammenholdt med, at der trækkes på personlige erfaringer, og at der er stor fleksibilitet i indsats og fremgangsmåder, tilbyder projekterne innovative måder at arbejde med byens hypermangfoldighed på. Udfordringerne for projekterne er især knyttet til samarbejdet med kommunen, hvor dokumentationskrav, finansiering og kommunens dominerende dagsorden udfordrer projekternes arbejde og den autonome tilstand, de gerne ser sig selv i. Ikke desto mindre udgør samarbejdet med kommunen og velfærdsstatens understøttende funktion en afgørende parameter for projekternes succes. Samtidig har projekterne en afgørende rolle med at varetage opgaver, som kommunen ikke i samme grad kan løse. Derfor er godt samarbejde mellem projekterne og kommunen en forudsætning for succesfuldt og innovativt arbejde med hypermangfoldighed.

NY KRO

FRISK
FADØL

ÅBENSTUØER

MAN	10 ⁰⁰	23 ⁰⁰
TIRSDAG	10 ⁰⁰	23 ⁰⁰
TORS	10 ⁰⁰	23 ⁰⁰
FRIDAG	10 ⁰⁰	01 ⁰⁰
NYTTÅR	02 ⁰⁰	24 ⁰⁰

HAPPY Pilsner
HELVEN
17⁰⁰ - 19⁰⁰

1 FLASKE
SPIRITUS
KUN
375,-

Beboernes perspektiv på mangfoldighed

For beboerne i Bispebjerg er hypermangfoldighed et grundvilkår i deres bydel. Men i hvilken grad påvirker det deres liv og deres opfattelse af mangfoldighed at bo i et hypermangfoldigt område? Og hvordan opfatter beboerne de potentielle positive og negative konsekvenser af mangfoldighed? Dette er blevet belyst gennem interviews med 50 beboere i Bispebjerg, som er udvalgt til at repræsentere mangfoldigheden i området. Den overordnede opfattelse af mangfoldighed er for langt størstedelen positiv. Alligevel er det de færreste, der har mangfoldige omgangskredse eller naborelationer på tværs af mangfoldighed. De positive holdninger transformeres kun i begrænset omfang til sociale relationer.

Bispebjergs mangfoldighed skyldes både historiske processer og bolig-massens sammensætning i området. På tværs af denne mangfoldighed giver langt de fleste af de interviewede beboere udtryk for en positiv opfattelse af mangfoldighed overordnet set. Ifølge dem tilfører mangfoldighed livlighed og variation til området og til deres hverdagsoplevelser. Variationen består både i beboernes mangfoldighed og i variationen af tilbud i området, fx i butikslivet. Samtidig er der tydelige forskelle mellem forskellige grupper af mennesker. Fire grupper træder særligt tydeligt frem: de ressourcestærke i villakvarterene, beboerne i de almene bebyggelser, de ældre, etnisk danske beboere og de, som er vokset op med mangfoldighed.

De ressourcestærke beboere i Bispebjergs villakvarterer udtrykker en uforbeholden positiv opfattelse af mangfoldig, men erkender samtidig, at deres kontakt med mangfoldigheden er meget begrænset. Deres nære relationer er meget homogene, og mangfoldigheden møder de primært i det offentlige rum. Den positive opfattelse af mangfoldighed transformeres altså ikke til mangfoldige relationer. Samtidig er det formentligt nemmere at være tolerant, når man bor i et homogent, ressourcestærkt villakvarter, oplever mangfoldigheden på afstand og har en stærk og stabil økonomi.

På tværs af denne mangfoldighed giver langt de fleste af de interviewede beboere udtryk for en positiv opfattelse af mangfoldighed overordnet set.

■ ■ *Vi kan enormt godt lide det der med, at det er sådan lidt spraglet og blandet, og det ser vi som et aktiv ved området.*

■ ■ *Så vi skal ud og ned på Smedetoften og se dem, der står og handler hash, for ligesom at opdage: Gud, nå ja, vi er i Nordvest!*

36-årig kvindelig konsulent med etnisk dansk baggrund,
bor i eget hus

De, der bor i almene områder, hvor mangfoldigheden er særlig stor, og der er en mere ressourcsvg beboersammensætning, har en mere ambivalent holdning til mangfoldighed. De ser mangfoldighed som værdifuld og inspirerende, men samtidig betyder den store andel af udsatte beboere i områderne, at de negative sider af mangfoldighed opleves på tæt hold. Tætheden og forskelligheden mellem naboerne leder til konflikter og misforståelser. Manglende overskud gør udfordringerne større. Beboerne i de almene boliger italesætter således både de positive og de negative konsekvenser ved hypermangfoldighed, da de har mangfoldigheden tæt inde på livet.

De ældre, danske beboere i Bispebjerg er positive overfor mangfoldigheden i området, men for en dels vedkommende samtidig forbeholdne overfor den etniske mangfoldighed. Mange af dem har boet i Bispebjerg

I de almene bebyggelser er mangfoldigheden særlig stor. Selvom beboerne i disse områder generelt set er positive overfor mangfoldighed, oplever de samtidig negative konsekvenser af mangfoldigheden, fordi den kommer tættere på deres hverdagsliv. Billedet er fra gårdrummet i den almene bebyggelse Bispeparken.

i årtier og har dermed været vidne til den etniske mangfoldigheds indflydelse på området. Nogle mener, at dele af Bispebjerg ikke længere er mangfoldige fordi de etniske minoritetsgrupper dominerer. De udtrykker en frygt for ustabilitet i den for dem velkendte, danske kultur og for skri- dende økonomisk sikkerhed.

De, der er vokset op med og midt i mangfoldigheden, er meget posi- tive overfor mangfoldighed, ligesom de ressourcestærke. Men i modsæt- ning til de ressourcestærke har de, der er vokset op med mangfoldighed, sociale relationer på tværs af sociale, etniske, religiøse og kulturelle forskelle. De er blevet socialiseret til mangfoldighed og opfatter derfor ikke sådanne forskelle som skel, der har betydning for, hvem man danner relationer med. Dermed har områdets mangfoldighed haft markant større indflydelse på deres syn på mangfoldighed end for de øvrige beboere.

Jeg havde en god oplevelse i folkeskolen, fordi vi var så forskellige. Jeg tror, at der var mig og en anden dreng, vi var de eneste ghanesere i klassen, og vi havde tyrkere, pakistanere, danskere og alt muligt. Altså vi var så blandede, og vi fungerede så godt sammen, og min tætteste venner er stadig dem fra folkeskolen. Vi var så forskellige, at vi kunne ikke andet end bare at acceptere hinanden.

25-årig kvindelig studerende med ghanesisk baggrund,
bor i andelsbolig

De er blevet socialiseret til mangfoldighed og opfatter derfor ikke sådanne forskelle som skel, der har betydning for, hvem man danner relationer med.

Social sammenhængskraft og social mobilitet i mangfoldige områder

Den sociale sammenhængskraft i boligområderne i Bispebjerg hænger i høj grad sammen med, hvilken type boligområde det er, og hvem der bor i det. Den sociale sammenhængskraft mellem beboere i villakvarterer er høj i form af gensidig tillid, gensidig støtte og sociale bånd. Derimod er den svagere mellem beboere i etageejendomme, især de udsatte områder. Beboersammensætningen i Bispebjergs etageejendomme er meget mangfoldig i forhold til alder, husstandssammensætning, etnicitet, nationalitet og livsstil. Til gengæld er en stor andel af beboerne socio- økonomisk udsatte. Identifikation mellem naboer ser ud til at være af stor betydning for den sociale sammenhængskraft, og dermed kan mangfol- dighed udgøre en forhindring herfor. Forskning viser, at relationer primært opstår mellem beboere, der ligner hinanden (Tasan-Kok et. al, 2013). I

Personer, som er vokset op med mangfoldighed, opfatter ikke forskelle mellem mennesker som skel, der har betydning for, hvem man danner relationer med. Områdets mangfoldighed har haft markant større indflydelse på deres syn på mangfoldighed end for de øvrige beboere: de er blevet socialiseret til mangfoldighed. På billedet ses en kvinde og et barn på vej ned af Tomsgårdsvej.

Bispebjerg er denne lighed størst i villakvartererne, og det er også her, at lokale relationer er mest udbredte.

Potentialet af mangfoldighed i forhold til at øge den sociale mobilitet forudsætter også, at der dannes relationer på tværs af forskelligheder. Der er enkelte eksempler blandt interviewpersonerne på ressourcestærke beboere, der beskriver, hvordan de bistår mindre ressourcestærke beboere i fx jobsøgning. Men samlet set er langt de fleste af beboernes relationer ikke baseret på boligområdet og dermed mindskes betydningen

Social sammenhængskraft

Gensidig tillid, gensidig støtte og sociale bånd mellem beboere og grupper i en given social kontekst. Også beskrevet som limen, der holder et samfund sammen. Kan eksistere på forskellige skalaer: i samfundet som helhed, i en by eller i et boligområde.

heraf for den sociale mobilitet. Den mest presserende relation mellem mangfoldighed og social mobilitet, som fremhæves af forældre i de udsatte områder, er af negativ karakter. De er bekymrede for at lade deres børn vokse op i et område med sociale problemer, og om kvaliteten af den lokale skole er god nok. Begge disse forhold kan blive en forhindring for den sociale mobilitet.

Uanset boligforhold er der en udpræget grad af gensidig tillid imellem beboerne i Bispebjerg. Dette gælder også i de udsatte områder og i de mest mangfoldige kvarterer. Dermed er mangfoldighed ikke en forhindring for en grundlæggende tillid mellem mennesker. Den primære udfordring bliver at bekæmpe social ulighed og social udsathed, samtidig med at man udbreder den positive forståelse af mangfoldighed og understøtter de positive konsekvenser heraf. Det reflekteres i høj grad også i resultaterne fra de øvrige perspektiver for kommunen, projektaktørerne og iværksætterne.

I en tid, hvor en blandet beboersammensætning internt i boligområder anses for at være et centralt element i løsningen på udfordringerne i udsatte områder, viser disse resultater, at dét at blande ikke i sig selv er tilstrækkeligt, hvis man vil opnå det fulde udbytte af mangfoldighed. Det fulde udbytte opstår, når man ikke blot bor blandet, men også danner relationer på tværs af mangfoldighed. Derfor er det afgørende at have fokus på at skabe lokale arenaer, der kan danne rammen om relationerne, samt at opnå en bred deltagelse i eller brug af disse arenaer.

I det sociale boligbyggeri [på den anden side af vejen], er der nogen, der er meget anderledes. Men vi har mindre kontakt med dem nu, end vi havde, da vi havde børn, for da legede de jo med deres skolekammerater. Og de boede jo også dér. [...] Det bliver jo tydeligt, når du spørger, at den der mangfoldighed, den mødte vi, hvor vi var tvunget til det, men ellers ikke.

56-årig kvindelig sekretær med etnisk dansk baggrund,
bor i eget hus

Møder på tværs af byens enklaver er centrale for at udnytte potentialerne ved mangfoldighed. Lokale arenaer kan danne grundlag for denne typer møder og findes i mange afskyninger. På billedet ses en legeplads i en almen bebyggelse. En god legeplads kan tiltrække børn og forældre fra andre områder.

Potentialet i lokale arenaer

Det er især igennem gentagende social interaktion, at der er potentiale for at styrke den sociale sammenhængskraft.

Med den stigende grad af mobilitet kan man stille spørgsmålstejn ved boligområdets betydning for den enkeltes liv: i det omfang, livet leves uden for boligområdet, hvilken rolle spiller området og dets mangfoldighed så for det enkelte individ og dets sociale relationer? Svaret baseret på DIVERCITIES er, at boligområdet og bydelen har et potentiale for at tilbyde mødesteder, hvor beboerne kan mødes på tværs af mangfoldighed. Offentlige og halvoffentlige mødesteder såsom gader, parker, supermarkeder, biblioteker, skoler, børneinstitutioner og lokale foreninger udgør lokale arenaer, der kan facilitere møder. Nogle af disse møder forbliver overfladiske, men påvirker ikke desto mindre i retning af en overordnet set positiv opfattelse af mangfoldighed. Andre arenaer tilbyder muligheden for gentagende social interaktion, såsom den der opstår mellem forældre til børn, der går i skole eller børnehave sammen. Det er især igennem gentagende social interaktion, at der er potentiale for at styrke den sociale sammenhængskraft.

Flere af beboerne efterlyser flere lokale tilbud og muligheder for at mødes, da de ikke mener, der er nok i dag. Samtidig må man overveje, hvilke arenaer man skaber og hvor. En variation i arenaer mellem forskel-

lige områder i bydelen vil øge sandsynligheden for, at man kan trække beboere fra ét område til et andet. Endelig må man sikre en mangfoldighed i tilbuddene, sådan at der ikke kun skabes lokale arenaer for dele af bydelens borgere, men derimod for alle på tværs af fx køn, alder, interesser og handicap.

Realiseringen af potentialet i lokale arenaer udfordres dog på en række fronter, viser denne undersøgelse. For det første er der en ulige beboerdeltagelse i det lokale foreningsliv. Fx er etniske minoriteter ikke lige så engagerede i foreningslivet som etniske danske, bl.a. på grund af manglende viden om mulighederne for foreningsdeltagelse. Men også involvering af ressourcestærke borgere i lokale aktiviteter, der rækker ud over villakvartererne, er en udfordring. For det andet mindskes det lokale udbud af mødesteder som følge af centraliseringen af faciliteter, forretninger m.v. Dermed tager beboerne ind til byen frem for at blive i lokalområdet i deres fritid.

■ ■ *Jeg ender rimeligt tit på grillen, fordi at der ikke er andet. Så nogle flere spisesteder og selvfølgelig noget cafemiljø og sådan noget, det kunne være godt hernede. For der er ikke rigtig nogen ting, hvor det får folk til at connecte. Så på den måde tror jeg det ville være meget godt at få noget ind på den måde. Der mangler lige et samlingspunkt, der hvor folk kan mødes og snakke. Det er der ikke rigtig. Der er bodegaen, men det kan jo ikke være rigtigt at man skal drikke for at mødes.*

30-årig mandlig arbejdsløs med etnisk dansk baggrund,
bor i almen bolig

For det tredje medfører segmenteringen af boligmarkedet en adskillelse af forskellige beboergrupper i forskellige kvarterer i bydelen, hvilket smitter af på brugen af lokale arenaer. Fx mindskes potentialet i lokale legepladser, hvis disse er placeret i homogene boligområder og dermed ikke danner rammen om mangfoldige møder. Bispebjerg som bydel er hypermangfoldig, men ikke desto mindre findes der internt i Bispebjerg en række homogene enklaver. Mens relationer dannes inden for disse enklaver, er relationerne på tværs heraf begrænsede. Samtidig viser DIVERCITIES-projektet, at forskellige boligformer fostrer forskellige grader af relationer. I villakvarterne dannes i højere grad gensidig tillid og sociale relationer mellem naboer end i boligblokkene, især i de mere udsatte områder i Bispebjerg. Nogle af årsagerne hertil er den mere ressourcestærke beboersammensætning i villakvartererne med overskud til at indgå i relationer samt den større beboerudskiftning i boligblokkene.

Bispebjerg som bydel er hypermangfoldig, men ikke desto mindre findes der internt i Bispebjerg en række homogene enklaver. Mens relationer dannes inden for disse enklaver, er relationerne på tværs heraf begrænsede.

Lokale arenaer og tilbud efterspørges af beboerne. Det vil være en fordel med variation i de lokale arenaer og aktiviteter, da det sandsynliggør, at folk bevæger sig rundt i bydelen for at bruge de forskellige tilbud. På billedet ses Dansekapellet, et kapel i forbindelse med Bispebjerg Kirkegård, som er blevet konverteret til et dansestudie. Her er mulighed for at få danseundervisning samt at se danseforestillinger.

For det fjerde udgør skolesegregering en central udfordring for potentialet af mangfoldighed. Dels betyder segmenteringen af boligmarkedet, at den lokale skole ikke nødvendigvis afspejler bydelens mangfoldighed. Dels vælger en del af de ressourcerstærke beboere at sende deres børn i privatskoler. Denne skolesegregering medfører en markant formindskelse af potentialet af skolen som lokal arena for mødet mellem både børn og forældre på tværs af mangfoldighed. Set i lyset af den ovenfor beskrevne socialisering til mangfoldighed er dette en afgørende udfordring at imødegå.

Segmentering på boligmarkedet

De fire ejerformer – andelsboliger, ejerboliger, almene boliger og privat udlejning – er i høj grad geografisk adskilt på det københavnske boligmarked, således at én ejerform dominerer i et givent kvarter. Det skaber steder, hvor befolkningens socioøkonomiske karakteristika er meget ensartede.

Den hypermangfoldige beboersammensætning

På flere måder reflekterer beboernes perspektiv kommunens og projektaktørernes professionelle perspektiver. På den ene side opfattes mangfoldighed bredt, dvs. som hypermangfoldighed, men på den anden side reduceres det også ofte til at handle om socioøkonomisk og etnisk mangfoldighed.

For at starte bagfra skyldes reduktionen af mangfoldighed til socioøkonomisk og etnisk mangfoldighed, at det er disse former for mangfoldighed, der fylder mest for beboerne og giver anledning til de største udfordringer i deres daglige liv i et mangfoldigt område. Beboerne dvæler ikke ved forskelle i forhold til fx alder og husstandssammensætning; det opleves som indiskutable og uproblematisk former for mangfoldighed. Det samme er ikke tilfældet for etnisk og socioøkonomisk mangfoldighed. Sidstnævnte opleves som problematisk, når det antager formen af omfattende social ulighed og udsathed i tråd med diskursen blandt de professionelle aktører.

Som beskrevet opfatter nogle beboere etnisk mangfoldighed som en udfordring. Det er dog ikke etniciteten eller nationaliteten, der i realiteten italesættes som problematisk, men derimod bestemte aktiviteter, holdninger og livsstile som associeres med etnicitet. Dette tydeliggør behovet for gensidige relationer, der kan øge forståelsen for sådanne forskelle, og for lokale arenaer, der kan facilitere relationer.

Samtidig overlapper socioøkonomisk ulighed og etnicitet, idet etniske minoriteters socioøkonomiske ressourcer generelt er lavere end etniske danskeres, og graden af social udsathed er relativt set højere. Dermed forveksles konsekvenserne af social ulighed til tider med etniske forskelle, og etniciteten tilskrives udfordringer, der reelt skyldes udsathed. Samlet set tydeliggør ovenstående nødvendigheden af, at professionelle aktører i deres fokus på mangfoldighed som en styrke ikke negligerer, at mangfoldighed kan opfattes som en udfordring af (nogle af) dem, der lever med den.

Dermed forveksles konsekvenserne af social ulighed til tider med etniske forskelle, og etniciteten tilskrives udfordringer, der reelt skyldes udsathed.

For beboerne reduceres mangfoldighed ofte til at handle om etniske og socioøkonomiske forskelle, da det er disse typer af mangfoldighed, der relateres til de største udfordringer. På billedet ses Bispeparkens buede facade ud til Frederiksborgvej.

Omvendt beskriver beboerne også mangfoldighed som værende andet og mere end etnicitet og socioøkonomiske forskelle. Nogle omtaler gadebänder i Bispebjerg, der er af anden etnisk herkomst end dansk. Bänderne er dog samtidig unge mænd fra socialt udsatte familier, der ikke har arbejde eller uddannelse, og som har en bestemt livsstil centreret omkring bänderne. I realiteten er det altså en interaktion mellem forskellige former for mangfoldighed, der karakteriserer denne gruppe. På samme måde er alle andre beboere og grupper i Bispebjerg karakteriseret ved mere end én form for mangfoldighed.

Københavnsområdet har i en længere periode oplevet en massiv befolkningstilvækst. Det påvirker også Bispebjerg, og bydelens popularitet er stigende. Det kan på sigt have betydning for befolkningssammensætningen, da en stigende popularitet af området kan føre til en gentrificeringsproces, der skubber ressourcetsvage beboere ud af området. Billedet viser opførelsen af nye boligblokke i Fuglekvarteret. Mange steder i Bispebjerg finder man nye og gamle bygninger side om side.

Overordnet set er hypermangfoldigheden et af de positive karakteristika ved området ifølge beboerne. Samtidig ligger der et potentiale i denne hypermangfoldighed. Hvis mangfoldighed kun handler om socioøkonomiske forskelle og etnicitet, skal relationer opstå på tværs eller nærmest på trods af forskellighed. Omvendt, hvis det er mange forskellige mangfoldigheder, der anerkendes i mødet med den anden, er der større potentiale for at danne relationer igennem lighed på andre områder, fx at være i samme livssituation.

■ ■ *Så er der også én, hun er dansker, sådan pæredansk, men vi snakkede godt sammen på et tidspunkt. Nu har vi travlt begge to, så vi mødes ikke så meget. Vi snakkede meget om personlige problemer og sådan noget. Hun er også enlig mor.*

24-årig kvindelig studerende med irakisk baggrund,
bor i almen bolig

Paradoksalt nok kan denne branding af Bispebjerg som mangfoldigt medvirke til, at mangfoldigheden i området falder.

Nogle af beboerne frygter, at mangfoldigheden vil komme under pres. Bispebjergs, og især Nordvests, popularitet er stigende. Det brandes som et område, der er attraktivt netop pga. sin mangfoldighed. Det samme er tidligere sket i områder såsom Vesterbro og Islands Brygge, som er blevet så populære, at mangfoldigheden er mindsket. Paradoksalt nok kan denne branding af Bispebjerg som mangfoldigt medvirke til, at mangfoldigheden i området falder. Den stigende popularitet kan føre til en gentrificeringsproces, der i sidste ende gør området mere ensartet socioøkonomisk set, fordi kun de ressourcestærke har ressourcerne til at bo der. Den relativt høje andel af almene boliger vil sikre, at der fortsat findes billige boliger i området, men ikke desto mindre er det en reel frygt, beboerne udtrykker. En gentrificeringsproces kan føre til, at de almene områder bliver ressourcetsvage øer i et ellers udpræget ressourcestærkt område.

Gentrificering

Når en bydel bliver mere attraktiv, fx på grund af byfornyelse, kan der opstå en gentrificeringsproces, hvor ressourcetsvage beboere over tid udskiftes med ressourcestærke beboere. Den oprindelige befolkning skubbes ud af området til fordel for den nye. Eksempler i en københavnsk kontekst er Christianshavn og Vesterbro

Hovedpointer

Bekæmpelse af udsathed er afgørende for at understøtte de potentielle positive konsekvenser af mangfoldighed. Samtidig udgør hypermangfoldigheden et potentiale. Gennem en bred forståelse af mangfoldighed opstår der et potentiale for ligheder trods forskelligheder. For dem, der vokser op med mangfoldighed, er tolerancen størst og tværgående sociale relationer mest udbredte: de socialiseres til mangfoldighed. Det er derfor afgørende fortsat at understøtte lokale arenaer, især institutioner, skoler og foreninger for børn. Hypermangfoldighedens potentiale skal realiseres i de kommende generationer. Forudsætningen er dog, at mangfoldigheden fastholdes og ikke dør ud som følge af gentrificering.

80 STØBERIET →

MANAGEMENT | STUDIOS | PUBLISHING

TRUST HOUSE

Breathe SMART

DinText Reklameartikler
Tryk & Profiltøj
DinTekst.dk

lucie kaas

Dansk Sufi Meditation Center

Iværksætternes perspektiv på mangfoldighed

Virksomhederne i Bispebjerg er lige så mangfoldige som bydelens beboere. Deres forhold til byens mangfoldighed relaterer sig til de muligheder, diversiteten tilbyder i forretningsøjemed. Men er der fordele for iværksætterne ved at være lokaliseret i et mangfoldigt område? Dette er blevet belyst gennem interviews med 40 iværksættere i Bispebjerg, både nystartede iværksættere og mere etablerede virksomhedsejere. For de flestes vedkommende har bydelens mangfoldighed ikke været årsagen til virksomhedens placering i området. Ikke desto mindre kan områdets diversitet udgøre et potentiale for den enkelte virksomhed. Men det kræver, at iværksætteren ser muligheden i denetværk og de forskelligartede kundegrupper, som findes i bydelen.

Virksomhederne i Bispebjerg er meget forskelligartede og iværksætternes motivation for at placere deres virksomhed i nabolaget ligeså. Bygningsmassen og de fysiske forhold i Bispebjerg har indflydelse på, hvilke virksomheder der findes i bydelen. Størrelse, pris og kvaliteten af erhvervslejemålene har stor betydning for, hvilke virksomheder der tiltrækkes. Ydermere er placeringen i den københavnske kontekst af betydning. Den indre del af Bispebjerg ligger i cykelafstand til indre København samt brokvartererne, og bydelen har generelt gode muligheder i forhold til det storkøbenhavnske vejnet.

Den københavnske udvikling og Bispebjergs historie som arbejderkvarter er også af betydning for, hvilke virksomheder bydelen indeholder i dag. Som en nyere og yderligt liggende bydel har Bispebjerg tidligere kunnet tilbyde større arealer til fabrikker og virksomheder, og derfor findes her en del større erhvervsejendomme. Udover autoforhandlere og værksteder er der i dag næsten ingen industri tilbage i bydelen. Det har dog frigjort store industriarealer til anden brug, såvel omdannelse til boliger som relativt billige kontorer, lagerfaciliteter og lignende.

Gamle fabriksbygninger overtages af nye typer af virksomheder, særligt nystartede og kreative virksomheder, som tiltrækkes af en lav husleje. På billedet ses crossfit-centeret Trykkeriet. Bygningen husede tidligere et trykkeri.

Vi havde egentlig ikke så mange muligheder. Det var ikke lige så nemt at finde noget [i København], der var til at betale. Når man kommer som sådan en lille gnallet forretning, som vi er, og lige har fået CVR-nummer, og ingen penge har overhovedet. Så er man rimelig meget på bar bund i forhold til at skulle finde en bygning.

Iværksætterpar, nystartet virksomhed

Nogle af de gamle fabriksbygninger er blevet indtaget af kreative virksomheder og her arbejdes nu med it, design og kunst. Denne type virksomheder, er langsomt kommet til bydelen i løbet af de sidste 10-20 år. Disse virksomheder har ingen særlig relation til området, og deres kundegrundlag er i høj grad nationalt og internationalt frem for lokalt. I forlængelse af denne type virksomheder ses en række start-up virksomheder, som også slår sig ned i den gamle industri. Det er små konsulenthuse, it-virksomheder og event-virksomheder. I modsætning til de mere etablerede virksomheder henvender de nyetablerede sig i højere grad til bydelens beboere, og en del af deres kundegrundlag er de studerende og unge i bydelen.

Bispebjerg har ingen gågadestrøg, men særligt to gader med megen detailhandel, hvor der findes en stor og vigtig gruppe af virksomheder: mindre detailbutikker, en blanding af forretninger, som afspejler Bispebjergs historie som arbejderkvarter, samt virksomheder, som afspejler generationer af indvandring til København. Handelsgaderne er derfor en blanding af forretninger, som tilbyder velkendte services, som renserier, marskandisere og telebutikker, samt forretninger, som sælger asiatiske, afrikanske og mellemøstlige varer. Forretningerne på de store handelsgader har lokale kunder og et forholdsvist godt kendskab til det umiddelbare områdes udvikling.

Typer af virksomheder i Bispebjerg

Etablerede virksomheder:

- som afspejler Bispebjergs histories som arbejderkvarter
- som har en høj grad af professionalisme
- som reflekterer indvandringen til København

Nyetablerede virksomheder:

- som er first-movers i Bispebjerg
- som er repræsenterede i nabolaget i forvejen

På kortet er Bispebjergs største hande­lsgader markeret. Her ligger detailhandel og spisesteder side om side. På disse gader ses bydelens udvikling, og virksomhederne afspejler historien som arbejderkvarter samt indvandringen til København igennem forskellige perioder.

Appellerer bydelens mangfoldighed til iværksættere?

Iværksætterne har meget forskellige årsager til at vælge Bispebjerg som placering for deres virksomhed. En række virksomheder har ikke kunder i bydelen, og for denne gruppe er mangfoldigheden i bydelens befolkning af mindre betydning. De har valgt placeringen af årsager ofte relateret til billig husleje og fysiske kvaliteter i bydelen. De opfatter dog mangfoldigheden som en følelse af urbanitet, som for nogle passer med deres virksomheds profil. Virksomheder, som har kunder i bydelen, forholder sig i højere grad til bydelens mangfoldighed. Det er særligt virksomheder, som driver butikker med salg eller service i bydelen. De store hande­lsgader i Bispebjerg er præget af en meget mangfoldig gruppe af handlende. Iværksættere, hvis forretning ligger på de store hande­lsgader, oplever, at denne placering er en styrke. Gadernes mangfoldighed tiltrak dem. Der er en koncentration af forretninger, som tilbyder et internationalt varesortiment, og disse tiltrækker handlende fra andre bydele og landsdele. Dog bliver der ikke kommercialiseret på koncentrationen af disse butikker, og bydelen har ikke en handelstandsforening eller lignende, som promoverer den særlige sammensætning af forretninger.

På den her gade kommer der mennesker fra alle steder, så det er et meget travlt område. Jeg kender så mange mennesker: pakistanere, indere, nepalesere og også danskere, fra alle steder, og fra alle steder i Danmark.

Grønthandler, pakistansk baggrund

Iværksætterne inden for næsten alle brancher giver udtryk for, at de ser fordele i at være placeret i nærheden af virksomheder med samme kundegruppe eller med lignende produkter, da det skaber trafik omkring deres virksomhed. Dette kan også være med til at bane vejen for nye virksomheder i området. Virksomhedsejere opdager områdets kvaliteter, når de ser, at virksomheder, de identificerer sig med, har slået sig ned i området. Det er gældende for flere brancher, fx en række kreative virksomheder, som i øjeblikket tiltrækker andre til samme område. På samme måde som for beboerne i villakvartererne er det grundlæggende for disse iværksætteres relationer, at de ligner hinanden.

Et andet væsentligt potentiale i bydelens mangfoldighed er netværk mellem de meget forskelligartede virksomheder. De netværk, som iværksætterne beskriver, er alle uformelle. Således er der som nævnt ikke en handelstandsforening i bydelen, og ifølge iværksætterne findes der heller ingen erhvervsnetværk. Dog er der flere, som

På samme måde som for beboerne i villakvartererne er det grundlæggende for disse iværksætteres relationer, at de ligner hinanden.

I Bispebjerg er der ingen formelle erhvervsnetværk. I stedet er netværkene mellem virksomhederne især baseret på geografisk og branchemæssig nærhed. På Frederiksborgvej ligger megen detailhandel. Gaden er kendt for antallet af butikker, som sælger varer fra Asien og Mellemøsten.

Motivation for at placere virksomheden i Bispebjerg

- Lavt huslejeniveau
- Gode fysiske forhold ved det konkrete lejemål
- Geografisk beliggenhed
- Kundegrundlag

De stærkere relationer ses mellem de nyere virksomheder. Her er behovet for sparring i forhold til at drive virksomhed større, end blandt de mere etablerede.

har skabt sig gode forhold til nabovirksomhederne, særligt hvis der er faglige snitflader, eller der arbejdes inden for samme branche. Særligt i netværk mellem de forretningsdrivende bliver mindre tjenester og gode råd udvekslet, og det gode naboskab værdsættes. I løsere netværk bliver der i højere grad lagt vægt på den kollegiale følelse, som man oplever ved at have netværk med andre iværksættere. De faglige og måske også økonomiske fordele, der findes ved at indgå i sådanne netværk, findes i de netværk, som er baseret på relativt tæt kontakt. De stærkere relationer ses mellem de nyere virksomheder. Her er behovet for sparring i forhold til at drive virksomhed større, end blandt de mere etablerede.

Et af argumenterne for at vælge Bispebjerg er, at der tilbydes en lavere husleje end i andre bydele. Det er af stor betydning for nystartede virksomheder samt virksomheder, som ikke har stor omsætning. Den lave husleje kan anskues som et potentiale for bydelen, da den kan tiltrække nye virksomheder og tilbyde lokaler til virksomheder, der ellers ikke ville have råd til at placere sig i København.

En udfordring for virksomhederne, som driver detailhandel i bydelen er, som tidligere fremhævet, at social udsathed er ét element af mangfoldigheden i Bispebjerg. Dermed er der store grupper i bydelen, som har begrænsede økonomiske ressourcer. I tråd hermed opfatter iværksætterne ikke bydelens beboere som specielt købestærke. De, som lever af bydelens beboere, oplever det som en udfordring, fordi de bliver nødt til at holde et lavt prisniveau.

Iværksætteri som vejen til social mobilitet

At starte en virksomhed kan være en vej til social mobilitet. Hvis virksomheden har succes, kan man opnå en forbedret socioøkonomisk

position. Flere af iværksætterne beskriver, at deres motivation for at starte egen virksomhed var, at de på den måde kunne opnå det arbejdsliv eller den karriere, de ønskede. For nogle er dette relateret til, at de opfatter deres egen afbrudte skolegang og dårlige karakterer som en barriere i forhold til at opnå den ønskede karriere på det almindelige arbejdsmarked. Iværksætteri kan på den måde være vejen til social mobilitet hos dem, der ikke kan honorere egne karriereønsker i en lønmodtagerstilling.

Indvandrere med en ikke-vestlig baggrund har en høj iværksætterfrekvens (Danmarks statistik, 2012). Såfremt dette leder til bæredygtige virksomheder, indebærer iværksætteri et potentiale for at forbedre indvandreres socioøkonomiske situation, dvs. potentialet for social mobilitet. De interviewede etniske iværksættere har dog svingende succes med deres virksomheder. Samtidig er det ikke alle, der magter at kapitalisere på områdets mangfoldighed, selvom deres virksomhed i realiteten kunne drage nytte heraf. Som etnisk entreprenør kan mangfoldigheden udgøre et aktiv for virksomheden, men det forudsætter, at man forstår at udnytte den, hvilket langt fra altid var tilfældet blandt de interviewede.

Udfordringer ved at skabe en succesfuld virksomhed kan skyldes grundlaget, som virksomheden er startet på. Nogle af de etniske iværksættere har startet virksomhed, fordi de har oplevet det som umuligt at indtræde på arbejdsmarkedet som lønmodtager. De oplevede at blive diskrimineret grundet deres etniske minoritetsbaggrund. Dermed skyldes den høje andel af iværksætterne blandt ikke-vestlige minoriteter ikke (udelukkende) en særlig præference for eller særlige evner til at starte egen virksomhed. En medvirkende årsag er deres udfordringer på arbejdsmarkedet. Af nød mere end af lyst havde flere derfor startet deres egen virksomhed ved hjælp af venner og bekendte.

Ingen ville ansætte mig. Jeg har haft arbejde hos flere som praktikant, og selv om jeg er uddannet, og de ser, hvordan jeg arbejder, vil de ikke ansætte mig. Jeg er så træt. Jeg siger: 'Hvorfor er det sådan? Fordi jeg er udlænding? Mit arbejde er rigtig godt, men hvad skal jeg gøre?' Min mor siger til mig: 'Du skal ikke være bekymret, jeg skal nok hjælpe'. Hun giver mig penge, og jeg får en partner. Sammen fandt vi denne her salon. Jeg står i salonen og arbejder, og nu er der gået fire år.

Frisør med iransk baggrund

Nogle af de etniske iværksættere har startet virksomhed, fordi de har oplevet det som umuligt at indtræde på arbejdsmarkedet som lønmodtager

At starte en virksomhed kan være vejen til social mobilitet, da det at blive iværksætter indeholder et potentiale i forhold til at forbedre ens socioøkonomiske situation. For nogle iværksættere af etnisk minoritetsbaggrund har det at starte selv været den eneste måde at opnå en sådan forbedring på. På billedet ses en grønthandler på Frederikssundsvej.

At drive virksomhed af nød giver ikke nødvendigvis evner til at drive en succesfuld virksomhed. Derfor havde nogle af virksomhederne en meget stram økonomi, og enkelte misforståelser i forhold til nationale eller kommunale regler kan få fatal betydning for virksomheden. Derfor må det overvejes, hvilke initiativer der kan understøtte denne gruppe af iværksættere. Det kan kræve nye og innovative tilgange, da gruppen er meget forskelligartet, og ifølge nøglepersoner på området ikke reagerer på klassiske erhvervsrettede initiativer fra kommunens side. Tendensen peger også på et mere alvorligt problem, nemlig at der er en gruppe i samfundet, som ikke føler, at de har adgang til arbejdsmarkedet, selvom de ifølge dem selv har evnerne til det. Dette er en strukturel udfordring. For at løse den er det relevant at undersøge, hvor mange der rammes af diskrimination på arbejdsmarkedet, i hvilke jobs og sektorer, samt hvor mange iværksættere, der har startet virksomhed af denne årsag. På dette grundlag må man iværksætte initiativer til at mindske racisme og diskrimination på arbejdsmarkedet.

Betydningen af kreative virksomheder

Som resultat af tilstrømningen til København ændres beboersammensætningen, og der sker forskydninger af grupper i byen. Det afspejles også i virksomhederne i Bispebjerg. Bydelen er blevet attraktiv for en stadig større gruppe af virksomheder, som henvender sig til et mere ressourcestærkt publikum.

Beboerne og iværksætterne virker generelt positive over for denne udvikling og ser det som et tegn på, at ressourcer bevæger sig ind i området, at deres lejligheder kan stige i pris, at der kommer en ny købestærk befolkning, og at området stiger i andres anseelse. Særligt de kreative virksomheder og de nye start-up virksomheder ses som et tegn på, at området er i, hvad der anses for at være en positiv forandring.

Der er dog også iværksættere, som problematiserer, hvad denne udvikling kan betyde på længere sigt. De er klar over, at de kan være et led i en proces, hvor priserne på boliger og erhvervslejemål i området pumpes op af kreative ungdommelige virksomheder, som dog må forlade området, hvis de ikke følger den generelle økonomiske vækst for området, som de selv er med til at igangsætte. Det har også betydning for nogle af de mindre forretninger. De vil opleve, at deres kunder forlader området, og at den nye befolkning ønsker andre tilbud. Dermed bliver det afgørende, om man kan omstille sig selv og tilpasse sin forretning til et andet kundegrundlag. Hvis ikke må man flytte sin virksomhed.

■ ■ Med mindre vi bliver ved med at have vokseværk, vil vi være med til at skabe en udvikling, som vi ikke selv kan være med på. Så bliver vi jo også dem, der bliver nødt til at rykke ud, fordi huslejen begynder at stige. Og det er helt sikkert [udlejers] formål. De får os ind, for ligesom, at få os ud igen. Vi bliver lidt et værktøj i en eller anden kommerialisering eller kapitalisering af området, som det ikke er sikkert, vi kan være med på.

Partner i nystartet konsulenthus

Det er dog nu, man skal forholde sig til, om man ønsker at bevare mangfoldigheden i virksomhedslandskabet, og i så fald overveje, hvordan man kan gøre dette.

Områdefornyelse Fuglekvarteret har været med til at støtte op om en række nye virksomheder. Man er dog påpasselig med, hvordan dette gøres, da tidligere indsatser på Vesterbro var med til at kickstarte gentrificeringen af området, hvilket i sidste ende førte til en reduktion af mangfoldigheden. For Bispebjergs vedkommende indikerer de nye virksomheders indtog, at en lignende proces kan være undervejs. Hvad resultatet af denne bliver, vil fremtiden vise. Det er dog nu, man skal forholde sig til, om man ønsker at bevare mangfoldigheden i virksomhedslandskabet, og i så fald overveje, hvordan man kan gøre dette.

De kreative virksomheder repræsenterer i beboernes og iværksætternes øjne en ressource, som bevæger sig ind i området. Betydningen for bydelen som helhed kan dog blive en øget popularitet og dermed huslejestigninger, hvilket på sigt kan skubbe beboere og virksomheder ud af området. På billedet ses den internationale it-virksomhed, Designit's kontor på Bygmestervej.

Gentrificering

Når en bydel bliver mere attraktiv, fx på grund af byfornyelse, kan der opstå en gentrificeringsproces, hvor ressourcetsvage beboere over tid udskiftes med ressourcestærke beboere. Den oprindelige befolkning skubbes ud af området til fordel for den nye. Eksempler i en københavnsk kontekst er Christianshavn og Vesterbro

Hovedpointer

Omend bydelens mangfoldighed for de fleste iværksætteres vedkommende ikke er den primære årsag til, at de har placeret deres virksomhed i Bispebjerg, indebærer den ikke desto mindre et potentiale i form af mangfoldige netværk, et mangfoldigt kundegrundlag og bydelens image, som et spændende urbant og mangfoldigt område under udvikling. De netværk, der skabes mellem virksomhederne, er alle uformelle og ofte baseret på geografisk nærhed samt faglige eller branchemæssige sammenfald. Dermed er netværkene ikke særligt mangfoldige. I forhold til bydelens beboere kræver det dygtige virksomhedsejere og en specifik indsats for at tilbyde services eller produkter, som tiltrækker hele den mangfoldige skare af kunder, der findes i bydelen. Det er langt fra alle, der formår at tiltrække det mangfoldige kundegrundlag. Dermed ligger der et uudnyttet potentiale i både iværksætternes og beboernes mangfoldighed, som man fremadrettet må søge at realisere for at understøtte virksomhedernes og dermed bydelens økonomiske vækst.

Vibevej

30 - 26

Ni anbefalinger til arbejdet med mangfoldighed

I det følgende præsenteres ni anbefalinger til arbejdet med mangfoldighed. Formålet med anbefalingerne er at forbedre mulighederne for at realisere det potentiale, hypermangfoldighed indebærer. Dette potentiale er centreret om øget livskvalitet for beboere, bedre forretningsmuligheder for virksomheder og velfungerende by- og boligområder. Anbefalingerne retter sig mod kommuner, boligorganisationer, virksomheder og foreninger samt initiativer og projekter i områder, hvor der er en høj grad af mangfoldighed. Anbefalingerne kan fx være anvendelige i planlægningen og udførelsen af mangfoldighedsinitiativer eller i udformningen af politikker i både kommuner, organisationer og virksomheder.

- #1 Hav hypermangfoldighed som omdrejningspunkt
- #2 Italesæt potentialer og udfordringer ved hypermangfoldighed
- #3 Frem åbenhed og tolerance gennem lokal inddragelse og dialog
- #4 Skab lokale arenaer for kontakt mellem mennesker
- #5 Understøt folkeskolens betydning for mangfoldige relationer
- #6 Styrk iværksætterne for at styrke området
- #7 Brug lokale aktører som brobyggere
- #8 Tag hånd om konsekvenserne af gentrificering
- #9 Skab fælles retning igennem helhedsorienteret samarbejde

Anbefalingerne uddybes på de følgende sider.

I dag må byen betegnes som hypermangfoldig. De forskellige former for mangfoldighed interagerer og skaber sammen det enkelte individs situation. På billedet ses altanererne på et lejlighedskompleks i Bispebjerg. Bag facadens ensartethed findes bydelens mangfoldighed.

#1

Hav hypermangfoldighed som omdrejningspunkt

Hvorfor? Mangfoldighed er andet og mere end etnisk og socioøkonomisk mangfoldighed, som den traditionelt reduceres til. Det er også mangfoldighed i forhold til fx køn, seksualitet, livsstile og interesser. De forskellige former for mangfoldighed interagerer og skaber sammen det enkelte individs situation. Jo tættere man er på mangfoldigheden, jo mere kompleks fremstår den. Derfor er det vigtigt at anerkende den hypermangfoldige natur af nutidens samfund og den kompleksitet, der dermed opstår i byerne. Det gælder for både virksomheder, organisationer og kommuner.

Hvordan? Hav hypermangfoldighed som udgangspunkt, og tilstræb en bred forståelse af mangfoldighed. Tag højde for hypermangfoldigheden, når politikker, tilbud, aktiviteter og projekter udformes. En måde at gøre dette på er ved at etablere og understøtte aktiviteter baseret på fx livsstil, livssituation og interesser, der kan skabe relationer på tværs af etnisk og socioøkonomisk mangfoldighed. En anden måde er at sikre forskelligartede tilbud, der modsvarer områdets mangfoldighed, og som kan skabe møder på tværs af forskelligheder. Udbred den brede forståelse af mangfoldighed i kommunen, virksomheden eller organisationen, og insistér på, at mangfoldighed er andet og mere end etnicitet og socioøkonomi. Mangfoldighed handler om os alle og om alle de måder, vi er forskellige på. Gør hypermangfoldighed til en del af organisationen, virksomheden eller kommunen. Mangfoldighed internt blandt medarbejderne kan give bedre muligheder for, at borgere kan spejle sig i samfundet, og at kunder kan spejle sig i virksomheden.

Begrebet hypermangfoldighed må nuanceres, og både positive såvel som negative konsekvenser må anerkendes og italesættes i arbejdet med mangfoldighed. Billedet her er fra Frederiksborgvej. Den buede bygning i baggrunden er den store almene bebyggelse Bispeparken, med mere end 800 lejligheder.

#2

Italesæt potentialer og udfordringer ved hypermangfoldighed

Hvorfor? Hypermangfoldighed indebærer både potentialer og udfordringer. Potentialerne er fx udsyn, dynamik, tiltrækning af arbejdskraft, kreativitet, flere vinkler på opgaveløsning og et bredt kundegrundlag for virksomheder. Lykkes det at skabe tværgående sociale relationer, kan mangfoldigheden skabe øget tolerance, mindre frygt for det fremmede og dermed en udvidet medmenneskelighed. Omvendt må potentielle udfordringer ikke negligeres, såsom de sammenstød, der kan opstå i mødet mellem forskellige normer og måder at leve på. Det gælder på arbejdspladser, i boligområder og i det offentlige rum. De mennesker, der oplever udfordringer ved mangfoldighed, må ikke føle, at deres oplevelser ignoreres til fordel for den positive mangfoldighedshistorie.

Hvordan? Skab politisk klarhed om værdien af mangfoldighed og betydningen af de møder, der finder sted i lokalområdet eller organisationen. For kommuner, virksomheder og organisationer er et strategisk fokus på mangfoldighed afgørende for at realisere potentialerne ved hypermangfoldighed. Integrér mangfoldighed i keredriften ved at medtænke mangfoldighed i både overordnede politiske processer og i medarbejdernes daglige arbejde. Hjælp medarbejderne til at se, hvordan mangfoldighed reelt kan tænkes ind i deres arbejde, og giv dem værktøjerne og ressourcerne til at gøre det. Italesæt også udfordringerne, så de kan tackles. Ellers kan de risikere at vokse og få mere omfattende konsekvenser. Tydeliggør koblingen mellem etnicitet og socioøkonomisk situation, så udsatte områders udfordringer ikke fejlagtigt italesættes som en etnisk problematik, når det er en socioøkonomisk problematik, der er grundlaget for udsathed. Ansvar for at italesætte potentialer såvel som udfordringer påhviler alle aktører indenfor mangfoldighedsområdet, fx medarbejdere i boligsociale helhedsplaner, kommunalt ansatte, frivillige aktører og ikke mindst kommunale og nationale politikere.

Positive opfattelser af mangfoldighed er udbredt blandt personer i mangfoldige områder. Sådanne opfattelser kan føre til åbenhed og tolerance i mødet med andre. Billedet viser indgangen til Lygtens kro. Her afholdes koncerter og arrangementer i ugens løb. Stedet tiltrækker særligt de unge i bydelen.

#3

Frem åbenhed og tolerance gennem lokal inddragelse og dialog

Hvorfor? Positive opfattelser af mangfoldighed er udbredte blandt beboere i mangfoldige områder og kan danne baggrund for åbenhed og tolerance på tværs af forskelle. Potentialerne ved mangfoldighed er realiserbare, hvis der skabes dialog mellem mennesker. Initiativer, som tilpasses lokale behov gennem inddragelse af beboerne, har et særligt potentiale for at sikre dialog og engagement og dermed for at skabe resultater. Derfor er det afgørende at skabe rammerne for lokale initiativer og at støtte op om deres fortsatte eksistens og virke, herunder at sikre en bred deltagelse fra forskellige borgergrupper.

Hvordan? Understøt at positive opfattelser af mangfoldighed fører til åbenhed og tolerance i mødet med andre. Dialog mellem mennesker kan fx ske gennem lokale mødesteder, dialogskabende projekter og mangfoldige arbejdspladser. Understøt inddragelse af alle beboere på tværs af mangfoldighed i relevante projekter og initiativer. Opbakningen til lokale projekter og initiativer forudsætter, at offentlige, private og frivillige aktører aktivt rækker ud til relevante grupper, især de mest ressourcetsvage og de mest ressourcestærke grupper, der kan være svære at engagere. De ressourcestærkes engagement kan søges sikret ved at gøre dem opmærksomme på vigtigheden af en bred deltagelse og værdien for samfundet af at skabe tværgående relationer. Peer-to-peer-tilgangen er særligt frugtbar: forældre, der engagerer forældre, unge, der støtter unge. Flexibilitet er desuden afgørende for, at initiativerne kan tilpasses løbende til lokale forandringer og dynamikker. Relevante politikker, administrative procedurer og finansieringsformer skal give rum for denne flexibilitet.

Lokale arenaer er fysiske eller sociale mødesteder. Udendørs pladser, institutioner, foreninger og underholdningstilbud er eksempler på disse. På billedet ses et af de kulturelle tilbud i Bispebjerg, musikteatret Batida.

#4

Skab lokale arenaer for kontakt mellem mennesker

Hvorfor? Lokale arenaer er altafgørende for at facilitere møder mellem forskellige mennesker, som igen er afgørende for at fremme åbenhed og tolerance. Arenaerne virker, og det skal anerkendes: de er afgørende for at fremme de positive konsekvenser af mangfoldighed. De lokale arenaer kan være fysiske rammer, såsom legepladser, kulturhuse og cafeer, såvel som netværk og foreninger. Arenaerne skal tilbyde forskellige typer af fysiske mødesteder og forskellige typer af netværk og relationer til beboere og iværksættere i mangfoldige områder. Styrken ved sådanne arenaer er, at de kan udgøre neutrale steder at mødes og give anledning til dialog.

Hvordan? Skab nye og understøt eksisterende lokale arenaer, der muliggør møder på tværs af mangfoldighed. Økonomisk støtte, vedligeholdelse og administrativ opbakning er afgørende. Fokusér på både frivillige arenaer, såsom foreninger og sportstilbud, og nødvendige arenaer, såsom biblioteket og skolen, som beboerne er afhængige af at benytte. Begge dele er afgørende for at skabe større forståelse. Især for de nødvendige arenaers vedkommende må man overveje, hvordan den nødvendige brug udbygges med aktiv deltagelse og interaktion med andre. Det kan være igennem forskellige tilbud på biblioteket, såsom foredrag, diskussionsklubber og underholdning, og igennem en koncentration af funktioner, der øger brugen af de enkelte steder, fx at samlokalisere bibliotek, borgerservice og andre offentlige tilbud. Samtidig må man skabe forskelligartede lokale areaner i forskellige dele af en bydel, så man kan tiltrække beboere fra hele bydelen til ét områdes tilbud. Potentialet for møder på tværs af mangfoldighed realiseres, når grænser mellem boligområder overskrides.

Folkeskolen udgør et af de vigtigste mødesteder i nabolaget. Her mødes både børn og forældre på tværs af forskelle. Denne interaktion er essentiel for at udvikle åbenhed og tolerance. På billedet ses en af de fem folkeskoler i Bispebjerg, Utterslev Skole. Her går over 700 børn fra lokalområdet i skole sammen.

#5

Understøt folkeskolens betydning for mangfoldige relationer

Hvorfor? De nødvendige institutioner udgør et særligt virkningsfuldt redskab til at skabe relationer og forståelse. Derfor udgør folkeskolen det vigtigste redskab for kommunen i forhold til socialisering til mangfoldighed. Folkeskolen kan samle børn på tværs af forskellige boligområder og kvarterer og muliggøre sociale relationer på tværs af mangfoldighed. Dem, der vokser op med mangfoldighed, får en meget positiv opfattelse af mangfoldighed og danner sociale relationer på tværs af sociale, etniske, religiøse og kulturelle forskelle. De bliver socialiseret til mangfoldighed og opfatter derfor ikke forskelle som skel, der har betydning for, hvem man danner relationer med. Samtidig kommer forældrene til at indgå i mangfoldige relationer med de andre forældre og med deres børns kammerater.

Hvordan? Især i byer, hvor andelen af børn, der går i privatskole, er høj, udfordres realiseringen af ét af de store potentialer ved mangfoldighed. Styrk den enkelte folkeskole, og arbejd aktivt med at sikre, at ressourcestærke forældre vælger folkeskolen. Det kan både ske gennem kommunale og frivillige tiltag, hvor forældre appellerer til andre forældre om at se styrken ved den lokale folkeskole. Kampagner, der italesætter fordele ved folkeskolen, kan også være virkningsfulde. Overvej, om der skal tilføres ekstra ressourcer til de skoler, hvor udfordringerne er størst, så udfordringerne kan løses, og et eventuelt negativt image i lokalområdet kan vendes. Gør de lokale folkeskoler til endnu mere centrale, lokale arenaer ved at lade dem fungere som samlingspunkter for bydelen, hvor der foregår andre aktiviteter end blot skolegang.

Virksomheder kan skabe liv og vækst i et område samt tiltrække mennesker til lokalområdet. På billedet ses butikker på Frederiksborgvej.

#6

Styrk iværksætterne for at styrke området

Hvorfor? Lokale iværksættere kan være med til skabe liv, dynamik og vækst i et område samt bygge bro til det lokale miljø. Virksomheder kan også bygge bro til den omkringliggende by, hvis de trækker arbejdskraft ind i området. På den måde kan der skabes strømme af mennesker ind i, ud af og igennem området. Ikke alle iværksættere forstår dog at udnytte potentialet ved hypermangfoldighed. Derfor er det afgørende at øge forståelsen for, hvordan urban mangfoldighed kan udgøre en profil og en forretningsstrategi.

Hvordan? Styrk incitamentet til at placere virksomheder i mangfoldige områder, og understøt virksomhedernes muligheder i områderne. Det kan gøres gennem fx lav husleje, små og fleksible lokaler, udnyttelse af tomme bygninger til midlertidigt brug, tilskud til husleje, praktikordninger og lokale jobkonsulenter i området. Tilbyd lokale iværksættere rådgivning i, hvordan områdets forskellighed kan udnyttes i deres forretning. Formidl kontakt mellem iværksættere, der lykkes med at udnytte mangfoldigheden, og dem, der kæmper med det, og skab mentorordning eller netværk baseret herpå. Udbuddet af netværk og forretningsrådgivning skal være mangfoldigt i udformning, indhold og tilgang for at reflektere mangfoldigheden af iværksættere og virksomheder. Sørg for nå ud til dem, der har det største behov, da det vil styrke den enkelte iværksætter, området og samfundet som helhed. Det kan fx gøres ved at aktivt at opsøge iværksættere i området, ved at benytte en sneboldsmetode, hvor én kontakt henviser til den næste, og ved at tilbyde rådgivning og netværk på forskellige sprog.

Lokale aktører udgør en ressource i forhold til at øge samarbejde og forståelse mellem offentlige aktører og beboere. Billedet er fra Rentemestervej, hvor mangfoldigheden er en del af hverdagen.

#7

Brug lokale aktører som brobyggere

Hvorfor? Medarbejdere og frivillige på mangfoldighedsprojekter er i udpræget grad ildsjæle, der brænder for det, de laver, og har en personlig relation til det. De lokale aktører kan fungere som brobyggere både mellem beboere internt og mellem beboere og kommune. De kender lokalområdet og dets beboere, de ved, hvad der virker, og de kan tilpasse indsatsen efter områdets mangfoldighed. Derfor er det afgørende, at der skabes et godt grundlag for, at de lokale aktører kan agere agilt.

Hvordan? Anerkend ildsjælernes arbejde og dets vigtighed for, hvordan hypermangfoldigheden opfattes. Anerkend deres rolle i forhold til at implementere de politiske strategier på mangfoldighedsområdet, og giv dem fleksibiliteten til at udnytte deres unikke viden om området. Hvis en given indsats' effekt altid skal kunne dokumenteres, begrænser det projekternes fleksibilitet og dermed tilpasningsmulighed. Tillad derfor kvalitative og argumenterende dokumentationsformer, der sandsynliggør frem for beviser effekter på længere sigt. Ikke alle effekter kan måles kvantitativt og på kort sigt, men det betyder ikke, at effekterne ikke findes. Hvis offentlig og privat finansiering stiller krav om kvantitativ dokumentation af effekter, begrænser det initiativernes udformning og dermed virkemuligheder samt kræver meget tid, der går fra initiativernes egentlige formål og indsatser. Tilstræb langsigtet planlægning af projekter og initiativer, da skiftende politisk fokus og dertilhørende skiftende finansiering udgør en barriere for lokale initiativer og projekters effekt og udfordrer det fortsatte engagement fra frivillige kræfter. En vis kontinuitet er en forudsætning for, at initiativerne kan bære frugt.

Befolkningstilvæksten i København betyder, at byområder indtages af nye, ressourcerstærke befolkningsgrupper, der kan risikere at skubbe oprindelige, mere ressourcetsvage befolkningsgrupper ud af bydelen. På billedet ses bygninger fra forskellige perioder i Bispebjerg.

#8

Tag hånd om konsekvenserne af gentrificering

Hvorfor? Øget tilflytning til byen og byernes generelle udvikling medfører, at nogle områder stiger i popularitet. Dette kan igangsætte en gentrificeringsproces, altså en udskiftning af kvarterets ressourcetsvage beboere med mere ressourcestærke beboere. Brandingen af de mangfoldige områder og indsatserne for at forbedre boligforhold og byområder medfører en risiko for gentrificering, som på sigt vil mindske mangfoldigheden. Dermed opstår et paradoks: hyldesten af det mangfoldige kan føre til en mindskelse af mangfoldigheden.

Hvordan? Tag hånd om konsekvenserne ved gentrificering af mangfoldige områder og om de beboere og iværksættere, der i en sådan proces vil blive tvunget til at forlade området. Omend en ændret beboersammensætning kan være et nødvendigt mål for udsatte boligområder, må man samtidig forholde sig til konsekvenserne for de beboere eller beboergrupper, der ikke længere er plads til i et givent område, og som oftest har meget begrænsede muligheder på boligmarkedet. En god og stabil boligsituation er et afgørende element af den danske velfærdsstatsmodel og må ikke negligeres. Tilbyd gode, alternative boliger og erhvervslejemål til dem, der ikke længere bliver plads til, når et område gentrificeres. Overvej, hvem byen skal være for i fremtiden, og tag hånd om udviklingen af mangfoldige byområder, så det ikke kun er økonomiske parametre, der er bestemmende, men også andre forhold, såsom ønsket om at bevare byens mhyperangfoldighed, der tages højde for. Her får almene boliger en afgørende betydning for at sikre, at populære byer ikke bliver for ressourcestærke beboere alene.

Potentialerne ved den hypermangfoldige by udløses særligt ved en helhedsorienteret tilgang til individet, bydelen og byen. Ensretning af initiativer styrker indsatsen i forhold til byens mangfoldighed. Billedet er fra Nørrebro Station, et trafikalt knudepunkt på grænsen mellem Bispebjerg og Nørrebro. Her er altid mange mennesker, og bydelens mangfoldighed træder tydeligt frem.

#9

Skab fælles retning igennem helhedsorienteret samarbejde

Hvorfor? Hvis man vil realisere potentialerne ved hypermangfoldighed, er det en forudsætning, at man har en helhedsorienteret tilgang til arbejdet med individet, organisationen, boligområdet, bydelen og byen som helhed. Det gør et bredt samarbejde afgørende: mellem forskellige aktører fra det offentlige, det private marked og civilsamfundet såvel som internt i en organisation. Samarbejde mellem faggrupper er en nødvendighed for at forholde sig til den komplekse, sammensatte virkelighed og for at skabe en fælles retning for initiativer og projekter. Tværgående samarbejde skaber desuden et bedre grundlag for at løse de problemstillinger, der kan opstå som følge af mangfoldighed, såsom konflikter mellem mennesker med forskellige normer og måder at leve livet på.

Hvordan? Prioriter oparbejdningen af det tværgående samarbejde, og afsæt de nødvendige økonomiske og tidsmæssige ressourcer hertil. Forskellige aktører har forskellige tilgange til borgerne, boligområdet og bydelen, samt forskellige opfattelser af, hvad fokuspunkterne for en given indsats skal være. Det er nødvendigt at bygge bro imellem de forskellige opfattelser, så de ikke kommer til at stå i vejen for samarbejde på tværs af aktører. For at opnå et samarbejde må det prioriteres, hvilket kan kræve økonomiske udgifter, mens normer og procedurer for fx det kommunale arbejde tilpasses. Et forbedret, tværgående samarbejde vil føre til mere fokuserede indsatser og dermed til bedre resultater. Tag højde for hypermangfoldigheden ved at opbygge samarbejdet både på det overordnede strategiske niveau og på det mere konkrete niveau mellem medarbejdere, der arbejder med overlappende områder og overlappende sager, herunder personsager.

Antwerpen, fotograf Arne Saeys

Københavns tilgang til mangfoldighed i et internationalt perspektiv

Den voksende mangfoldighed er et fælles grundvilkår for storbyer i dag. Med partnere i Europa og Canada muliggør DIVERCITIES en international perspektivering af de københavnske resultater. Udfordringer og løsningsmodeller kan variere og dermed inspirere på tværs af grænser. Hvori består forskellene og lighederne? Og på hvilke punkter skiller København sig ud fra de øvrige byer? I et internationalt lys er København en progressiv by, hvor mangfoldighed ligger højt på den politiske agenda. Den dedikerede målsætning er et solidt grundlag for at aktivere de positive konsekvenser ved mangfoldighed.

Blandt de 14 byer, der indgår i DIVERCITIES-projektet, kan der identificeres sammenfald mellem byernes politikker, på trods af at konteksten imellem landene er ganske forskellig. Byerne er spredt over Europa og er kendetegnet ved meget forskellige politiske, historiske udviklinger, hvilket påvirker byernes nuværende beboersammensætning og situation. Forskellige styreformer, økonomisk udvikling og indvandring påvirker byerne. Ydermere ligger tre byer i lande, som ikke er med i EU (Istanbul, Zürich og Toronto), og de påvirkes dermed ikke af EU-politik, som de resterende lande. Sammenfaldene mellem byernes politikker på mangfoldighedsområdet er derfor interessante.

Kendetegnende for de byer, hvor mangfoldighed er en del af byens politik, er, at mangfoldighed opfattes som en ressource (DIVERCITIES, 2013). De mest progressive byer er London og Toronto. Begge byer er væsentligt større og har haft en betydelig længere og mere mangfoldig indvandringshistorie end København. Dermed fylder mangfoldighed også mere i byernes politikker, både som eksplicitte politikker på området og som integrerede dele af andre politikker. Sammen med London og Toronto fremstår København som en af de mest progressive byer i tilgangen til bymæssig mangfoldighed. Dette skyldes bl.a., at man i

Sammen med London og Toronto fremstår København som en af de mest progressive byer i tilgangen til bymæssig mangfoldighed.

Fra venstre med uret:
Warszawa (foto: Filip Piotrowski).
Tallinn (foto: Eneli Kindsiko).
Antwerpen (foto: Arne Saeys).
Zürich (foto: Anna Janson).

At der i det hele taget er politisk fokus på mangfoldighed i København er derfor i sig selv positivt.

København har taget politisk stilling til, hvilken betydning mangfoldighed kan have for byens udvikling. Det skal ses i lyset af, at en række byer ikke eksplicit adresserer mangfoldighed i deres officielle politikker eller kun gør det i begrænset omfang. At der i det hele taget er politisk fokus på mangfoldighed i København er derfor i sig selv positivt. Samtidig er kommunens tilgang i både politikker og initiativer baseret på en anerkendelse af mangfoldighed som en ressource for byen og dens indbyggere.

■ ■
Man kan sige, at der er mange byer, der er langt fremme. Men København er altså dem, som har den her nedskrevne politik på [mangfoldigheds]området.

Konsulent, Boligselskabernes Landsforening

Tendenser i europæisk mangfoldighedspolitik

Seks overordnede temaer kan identificeres baseret på sammenligningen mellem landenes politikker. I dette afsnit fremhæves det, hvordan Københavns Kommunes politikker afspejles i de overordnede tendenser. De seks fundne temaer angiver de tendenser, som findes i mangfoldigheds- og bypolitikker i DIVERCITIES' casebyer. Som beskrevet er konteksterne mellem landene forskellige. Alligevel kan der identificeres lighedspunkter, der, omend de ikke gælder for alle byerne, udgør generelle tendenser. I det følgende diskuteres disse tendenser med fokus på den københavnske tilgang til mangfoldighed. Afsnittet er skrevet på baggrund af 'DIVERCITIES: Policy Brief #2 Governing Diversity' (Diversity, 2013).

Assimilation og integration

Den første tendens på tværs af landenes politikker er, at frem for at fremme en multikulturel dagsorden fokuseres der i højere grad på assimilation og integration. Det multikulturelle opfattes som potentielt underminerende for fællesskabet. Frygten er, at ulighed eller ekstremt religiøse grupper truer den sociale orden. Politikker med et fokus på integration og især assimilation har som formål at ensliggøre befolkningen og dermed mindske mangfoldigheden. Denne nationale tendens afspejles i forskellig grad i byernes politikker. I nogle byer påvirkes den bypolitiske tilgang af den nationale dagsorden, hvor det multikulturelle samfund i højere grad end tidligere ses som en trussel mod samfundets sammenhængskraft.

Den nationale diskurs i Danmark lever i høj grad op til denne tendens. Det har dog ikke påvirket den københavnske tilgang til mangfoldighed. Københavns Kommune bliver beskrevet som en foregangskommune, fordi den har fokus på at bibeholde byens mangfoldighed og på styrkerne ved mangfoldighed.

I nogle byer påvirkes den bypolitiske tilgang af den nationale dagsorden, hvor det multikulturelle samfund i højere grad end tidligere ses som en trussel mod samfundets sammenhængskraft.

Modsetninger mellem national politik og bypolitik

En anden tendens, der er tydelig for en række af byerne, er, at forskellene mellem den nationale politik og bypolitikken øges, bl.a. som konsekvens af skiftet i den nationale diskurs. I byen ses en mere pragmatisk tilgang til mangfoldighed, hvor formålet med politikkerne er at få noget ud af forskelligheden og anerkende, at den konkurrence, som skabes mellem borgere, virksomheder og organisationer, kan bruges positivt. Dette er ofte i modsætning til de nationale politikker, som i højere grad ser forskelligheden som en trussel. Især på det lokale niveau kan der identificeres progressive tilgange til mangfoldighed og en højere grad af åbenhed overfor mangfoldigheden og dens potentialer.

I en dansk sammenhæng er denne tendens tydelig: forskellen mellem den københavnske og den nationale tilgang til mangfoldighed er stor. Københavns progressive tilgang til forskellighed reflekteres i det eksplicite fokus på mangfoldighed som en styrke og de omfattende politikker, som kommunen har på ligebehandlings-, beskæftigelses- og integrationsområdet. Mange andre danske kommuner er begyndt at tænke mangfoldighed ind i deres politikker, men ikke alle har eksplicite politikker på området.

Der er et udbredt fokus på social mobilitet og på den enkelte borgers egen indsats i forhold til at løfte sig selv og forbedre sin situation.

Lige muligheder frem for lige udbytte

En tredje tendens, som kan findes på tværs af byerne, er, at individuelt ansvar og lighed i muligheder frem for lighed i udbytte er på dagsordenen. På den baggrund fjernes offentlig støtte, og der er modvilje mod at acceptere de strukturelle strømninger, som skaber ulighed. Der er et udbredt fokus på social mobilitet og på den enkelte borgers egen indsats i forhold til at løfte sig selv og forbedre sin situation. Derfor er der også et stort fokus på entreprenører og kreative grupper i bypolitikken.

København har et stærkt velfærdssystem og har derfor ikke været ligeså berørt af denne tendens som andre byer. Dog er der en række politikker, som fokuserer på at motivere det enkelte individ, særligt på integrations- og beskæftigelsesområdet. Samtidig er fokus i mindre grad på de strukturelle barrierer og de modsvarende strukturelle løsninger. Fx laves der ikke metro til Tingbjerg, et af de mest isolerede områder i København. Denne langsigtede og meget kostbare løsning nedprioriteres til fordel for mere kortsigtede løsninger for området.

■ ■ *Hvis man virkelig ville gøre noget for Tingbjerg, så var der jo en metro. Det er det eneste, der virkelig ville kunne rykke noget. Det er jo et stort projekt. Der bliver jo ikke tænkt særbehandling. [...] Det langsigtede perspektiv bliver underprioriteret i forbindelse med de meget umiddelbare udfordringer, der kan være i en by.*

Projektleder, Københavns Erhvervsservice

Ideal om en blandet beboersammensætning

Den fjerde generelle tendens er den mest udbredte på tværs af byerne og består i et udpræget fokus på områdebaserede indsatser og fordelene ved at have en blandet beboersammensætning i byens boligområder. Effekten af en blandet beboersammensætning relateres til øget forståelse for hinanden igennem møder i byen, forbedret konkurrenceevne

og øget sammenhængskraft. Desværre udfordres de officielle politiske idealer af den generelle byudvikling, hvor bl.a. stigende ulighed, segregation og gentrificering er fremtrædende tendenser. Effekten af de områdebaserede indsatser mindskes dermed af byens overordnede udviklingstendenser, især i byer med stigende boligpriser og leveomkostninger såsom København. Dette udgør en udfordring i arbejdet med mangfoldighed.

I København er der mange områdebaserede indsatser, og disse såvel som andre tiltag udfordres af segregation og gentrificering. Samtidig er det politiske ideal om en blandet beboersammensætning i de enkelte boligområder og om et overordnet set mangfoldigt København fremtrædende. Hvorvidt disse idealer kan realiseres i en stadigt mere populær hovedstad med stigende boligpriser, kan kun fremtiden vise. Men det forudsætter som minimum en eksplicit adressering af udfordringerne heri.

Ensretning af politikker og indsatser

En femte tendens for by- og mangfoldighedspolitikken i Europa er 'mainstreaming' af indsatserne i forhold til mangfoldighed. Mainstreaming indebærer, at mangfoldighedstiltag ensrettes i politikkerne, og at individers problemer behandles ens, selvom deres baggrunde er forskelligartede. Mainstreaming kan ses som et progressivt tiltag i den forstand, at det kan skabe en mere koordineret og helhedsorienteret tilgang til mangfoldighed. Omvendt indebærer mainstreaming en risiko for at overse den mangfoldighed, som differentierede og fokuserede mangfoldighedsprojekter netop er særligt dygtige til at indfange. Faren er, at de forskelle, der rent faktisk findes mellem mennesker, overses. Det er særligt problematisk for de grupper, som oplever forskelsbehandling på et mere strukturelt niveau, fx i form af diskriminering på arbejdsmarkedet eller boligmarkedet.

I Københavns Kommune er der tydelige eksempler på mainstreaming. Mest tydeligt er inddragelsen af projekter og initiativer i kommunens kernerdrift. Københavns Kommune har inkorporeret en stor del af mangfoldighedsindsatsen i kernerdriften ud fra en målsætning om, at arbejdet med mangfoldighed skal tænkes ind i alle kernefunktioner. København repræsenterer således i høj grad et eksempel på denne femte tendens. For at mainstreaming kan styrke arbejdet med mangfoldighed, kræver det, at kommunens forvaltninger prioriterer mangfoldighedsarbejdet i samme grad som projekterne. En udfordring er, at sådanne omlægninger kan være svære i store forvaltninger med fastsatte arbejdsdelinger og -opgaver.

Faren er, at de forskelle, der rent faktisk findes mellem mennesker, overses.

Rotterdam, Fotograf Zoe D. Cochia.

■ ■ *Vi skruer så meget som muligt ned for projekterne, og så beder vi hver enkelt forvaltning om at omprioritere inden for deres kernerdrift, så man prioriterer udsatte byområder frem for andre steder i byen. Det er ikke lykkedes dem 100 %, fordi vores forvaltninger er nogle konservative siloer, som gør, som de plejer, og som det passer dem ud fra deres overordnede mål. Men jeg tror, at det er den tankegang, vi skal ind i, for at flytte noget. Fra projektmidlerne får vi nogle erfaringer, men hvis ikke de erfaringer bliver taget ind i kernerdriften, kan vi ikke bruge dem til noget.*

Medarbejder, Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen

Økonomiske stramninger

Den sjette tendens, som er gældende for mange af byerne, er betydningen af økonomiske stramninger. Finanskrisen giver stadig efterdønninger, og der er generelt lav vækst og manglende økonomisk optimisme på tværs af Europa (International Monetary Fund, 2016). I flere lande har det haft den konsekvens, at der er blevet skåret på de offentlige budgetter, hvilket har haft en negativ effekt på arbejdet med mangfoldighed, især i relation til social sammenhængskraft og social mobilitet. Derimod er mangfoldighedens rolle i forhold til økonomisk vækst kommet i fokus. Opmærksomheden er rettet mod virksomheders konkurrenceevne og vigtigheden af at kunne tiltrække kvalificeret arbejdskraft gennem god migrationslovgivning. Samtidig er der i nogle lande sket en nedskalering af offentlige initiativer med det resultat, at civilsamfund og virksomheder påtager sig ansvaret for nogle funktioner, mens andre overses. Endelig har den økonomiske krise medført reaktionære politiske strømninger i form af mere restriktive holdninger til migration og mangfoldighed.

I København er de offentlige budgetter ikke blevet ramt lige så hårdt som i andre byer som fx Athen, og nedskæringerne har ikke været så store. Ikke desto mindre er der fokus på, hvor der kan spares, da kommunerne i en årrække er blevet pålagt nedskæringer.

■ ■ *Man har fået fokus på kerneopgaver. I sparetider skal man kun lave det, man plejer at gøre og ikke så meget udviklingsarbejde. Det er i hvert fald min fornemmelse, at vi har fået at vide, at vi ikke skal være så sociale og ikke skal stå så meget ude i marken, som vi har gjort tidligere, men sidde mere bag computeren og sørge for, at tingene sker.*

Projektleder, områdefornyelsen

I flere lande har det haft den konsekvens, at der er blevet skåret på de offentlige budgetter, hvilket har haft en negativ effekt på arbejdet med mangfoldighed, især i relation til social sammenhængskraft og social mobilitet.

Tabel 1. Oversigt over byernes mangfoldighedspolitikker.

By	Tema 1: Fokus på as- silation og integration fremfor det multikulturelle samfund	Tema 2: Forskelle mellem den nationale og den bypolitiske agenda	Tema 3: Ansvar pålægges individet frem for samfundet	Tema 4: Områdebaserede indsatser samt politikker som foku- serer på blandede nabolag	Tema 5: Ensretning af mangfoldigheds- indsats og øget ligebehandlings- agenda	Tema 6: Betydning af nedskæring og sparepolitikker
Antwerpen	***	**	***	**	***	**
Athen	*	*	*	*	**	***
Budapest	**	*	**	***	**	***
København	0	***	*	***	***	*
Istanbul	***	**	*	**	***	*
Leipzig	0	*	*	***	0	*
London	**	***	***	***	***	**
Milano	*	***	**	***	**	***
Paris	0	**	*	***	***	*
Rotterdam	***	*	***	***	***	**
Tallinn	**	***	*	***	**	**
Toronto	*	*	*	***	*	**
Warszawa	0	*	**	*	***	*
Zürich	**	***	***	***	*	0

0 = Fraværende i byens politikker

* = Findes i lav grad i byens politikker

** = Findes i nogen grad i byens politikker

*** = Findes i høj grad i byens politikker

Hovedpointer

På trods af store kontekstuelle forskelle mellem de 14 byer, der er en del af DIVERCITIES, findes der en række tværgående tendenser i byernes politik på mangfoldighedsområdet. Udviklingen af politikker på mangfoldighedsområdet er vigtig for at realisere de potentialer, som hypermangfoldighed indebærer. Tre af disse tendenser er tydelige for Københavns vedkommende: at der er tydelige forskelle mellem den nationale og den bypolitiske mangfoldighedsagenda, at der er fokus på områdebaserede indsatser og politikker, som fokuserer på blandede naboblag, og at der sker en ensretning af mangfoldighedsindsatsen koblet med en øget ligebehandlingsagenda. Samtidig er København på flere fronter en progressiv by i forhold til andre byer i Europa. Dette ses ved, at mangfoldighed eksplicit nævnes som en målsætning i de københavnske politikker, at byens mangfoldighed anderkendes som en ressource, samt at København rent faktisk har en del politikker på mangfoldighedsområder. De dedikerede målsætninger på mangfoldighedsområdet udgør et solidt grundlag for at aktivere de positive konsekvenser af hypermangfoldighed.

Vil du vide mere?

Vil du vide mere om forskelle og ligheder mellem byerne? Læs de fem policy briefs fra DIVERCITIES:

POLICY BRIEF # 1: Hyper-diversity: A New Perspective on Urban Diversity

POLICY BRIEF #2: Governing Diversity

POLICY BRIEF #3: Governance Arrangements and Initiatives: Utilising Urban Diversity to Create Positive Outcomes

POLICY BRIEF #4: Living With Diversity

POLICY BRIEF #5: Diversity in Entrepreneurship

Du finder dem på: www.urbandivercities.eu

synoptik

synoptik

PHZY FET

Lycamobile

2

Litteratur

Amin, A. (2002). Ethnicity and the multicultural city: living with diversity. *Environment and Planning A*, 34, pp. 959-980.

Bisgaard, H. (2010). *Københavns Genrejsning*. 1. udgave. Nykøbing Sjælland: Bogværket.

Danmarks Statistik. (2012). *Indvandrere i Danmark 2012*. <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16601/indv.pdf>

Det socioøkonomiske københavnerkort. (2016). <http://kbhkort.kk.dk/spatialmap?&profile=sociokort>

Diversity. (2013). *POLICY BRIEF # 1: Hyper-diversity: A New Perspective on Urban Diversity*. https://www.urbandiversity.eu/wp-content/uploads/2013/05/DIVERSITIES_Policy_Brief_1.pdf

Diversity. (2014). *POLICY BRIEF # 2: Governing Diversity*. https://www.urbandiversity.eu/wp-content/uploads/2013/05/DIVERSITIES_Policy_Brief_2.pdf

International Monetary Fund. (2016). *WORLD ECONOMIC OUTLOOK: too slow for too long*. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/pdf/c1.pdf>

Københavns Kommunes Statistikbank. (2014). <http://www.kk.dk/artikel/statistikbanken-0>

Nathan, M. (2011). *The Economics of Super-diversity: Findings from British Cities, 2001-2006*. London: SERC (Discussion Paper 68).

Putnam, R. D. (2007). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Touchstone.

Skovgaard Nielsen, R., A.W. Beckman, V. Blach & H.T. Andersen. (2016). *DIVERSITIES: Dealing with Urban Diversity – The case of Copenhagen*. Copenhagen: Danish Building Research Institute, Aalborg University.

Tasan-Kok, T., van Kempen, R., Raco, M. & Bolt, G. (2013). *Towards Hyper-Diversified European Cities: A Critical Literature Review*. Research Report submitted to European Commission. 1a. Delft: TUDelft.

Ni anbefalinger til arbejdet med mangfoldighed

- #1 Hav hypermangfoldighed som omdrejningspunkt
- #2 Italesæt potentialer og udfordringer ved hypermangfoldighed
- #3 Frem åbenhed og tolerance gennem lokal inddragelse og dialog
- #4 Skab lokale arenaer for kontakt mellem mennesker
- #5 Understøt folkeskolens betydning for mangfoldige relationer
- #6 Styrk iværksætterne for at styrke området
- #7 Brug lokale aktører som brobyggere
- #8 Tag hånd om konsekvenserne af gentrificering
- #9 Skab fælles retning igennem helhedsorienteret samarbejde

Mangfoldigheden i byens befolkning er blevet så stor, at man i dag kan beskrive byen som *hypermangfoldig*. Et begreb, der dækker etniske, demografiske og socioøkonomiske forskelle, såvel som forskelle i livsstile, seksualitet, alder, boformer, interesser, holdninger mv.

Byens hypermangfoldighed kan føre til konflikt og opsplittning. Men det kan også styrke tolerancen og den medmenneskelige forståelse og være kilde til et innovativt og attraktivt byliv rigt på oplevelser. Baseret på det internationale forskningsprojekt DIVERCITIES sætter denne bog fokus på den hypermangfoldige by og dens potentialer. Bogen bidrager med viden og anbefalinger, der kan styrke arbejdet med mangfoldighed i kommuner, boligorganisationer, private virksomheder og frivillige foreninger.

1. udgave, 2017

ISBN 978-87-563-1825-9